राज्य सेवा (मुख्य) परीक्षा - २०१६
परीक्षा दि. २६ सप्टेंबर, २०१६

A

CODE : GO8

2016

प्रश्नपुस्तिका क्रमांक
BOOKLET NO.

प्रश्नपुस्तिका

सामान्य अध्ययन III

वेळ : 2 (दोन) तास

एकूण प्रश्न : 150
एकूण गुण : 150

सूचना

(1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत 150 अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. असा तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.

(2) आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनांत **न विसरता बॉलपेनने** लिहावा.

परीक्षा-क्रमांक								
	केंद्राची संकेताक्षरे							शेवटचा अंक

(3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका **क्रमांक** तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे **न विसरता नमूद करावा.**

(4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे **क्रमांक** दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तरक्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्नक्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

(ब) **आयोगाने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.**

(5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण **एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नाकडे वळावे.** अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.

(6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही.

(7) **प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच "उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक तीन चुकीच्या उत्तरांसाठी एका प्रश्नाचे गुण वजा करण्यात येतील".**

ताकीद

ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका आयोगाची मालमत्ता असून ती परीक्षाकक्षात उमेदवाराला परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. ही वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपुस्तिकेची प्रत/प्रती, किंवा सदर प्रश्नपुस्तिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुरविणे, तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचा अधिनियम-82" यातील तरतुदीनुसार तसेच प्रचलित कायद्याच्या तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

तसेच ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी विहित केलेली वेळ संपण्याआधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बाळगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती आयोगाच्या कर्मचारीवृंदापैकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृंदापैकी असली तरीही अशा व्यक्तीविरूद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या अंतिम पृष्ठावर पहा

पर्यवेक्षकांच्या सूचनेविना हे सील उघडू नये

SEAL

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

1. भारतीय प्रगत अभ्यास संस्था कोणत्या राज्यात आहे ?

(a) दिल्ली (b) महाराष्ट्र
(c) पंजाब (d) हिमाचल प्रदेश

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) फक्त (2) (b) आणि (c) (3) (a), (b) आणि (c) (4) (d) फक्त

In which state/s Indian Institute of Advanced studies is/are located ?

(a) Delhi (b) Maharashtra
(c) Punjab (d) Himachal Pradesh

Answer options :

(1) (a) only (2) (b) and (c) (3) (a), (b) and (c) (4) (d) only

---

2. भूमी/जमीन सुधारणा कार्यक्रमात कोणत्या तरतूदी होत्या ?

(a) मध्यस्थ व जमीनदारी पद्धतीचे उच्चाटन करणे.
(b) कुळाच्या हक्काबाबत सुधारणा.
(c) कमाल जमीन धारणा मर्यादा
(d) शेतीचे पुनर्संघटन

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) केवळ (c) बरोबर आहे (2) केवळ (d) बरोबर आहे
(3) (a), (b) आणि (c) बरोबर आहेत (4) वरील सर्व बरोबर आहेत

Which are the provisions in the Land Reform Programme ?

(a) Eradication of Mediator and Land Owner Method.
(b) Refrom regarding tenant rights.
(c) Ceiling on Land Holdings
(d) Re - Organization of Agriculture

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) Only (c) is correct (2) Only (d) is correct
(3) (a), (b) and (c) are correct (4) All above are correct

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

3. थॉमस रॉबर्ट माल्थसचे लोकसंख्येच्या संदर्भातील कोणते विधान/विधाने **सत्य** आहे/आहेत ?

(a) लोकसंख्या भूमितीय श्रेणीने वाढते.

(b) अन्नधान्य गणितीय श्रेणीने वाढते.

(c) स्त्री-पुरुषामध्ये लैंगिक आकर्षण असतेच व ते भविष्यातही कायम राहील.

(d) मानवी समाजाच्या अस्तित्वासाठी अन्न आवश्यक आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a) विधान बरोबर आहे.

(2) (a) आणि (b) विधाने बरोबर आहेत.

(3) (a), (b) आणि (c) विधाने बरोबर आहेत.

(4) वरील सर्व विधाने बरोबर आहेत.

Which statement/s of Thomas Robert Malthus about population is/are **correct** ?

(a) Population increases by Geometric Progression.

(b) Food and grains increase by Arithmetic progression.

(c) There is sexual attraction between Men and Women and it will exist forever.

(d) Food is necessary for existence of human society.

Answer options :

(1) Only (a) statement is correct.

(2) (a) and (b) statements are correct.

(3) (a), (b) and (c) statements are correct.

(4) All above statements are correct.

---

4. अखिल भारतीय तंत्र शिक्षण परिषदेअंतर्गत कोणत्या प्रकारच्या शिक्षणाचा समावेश होतो ?

(a) अभियांत्रिकी (b) औषधनिर्माण शास्त्र

(c) स्थापत्यशास्त्र/वास्तु विद्या (d) व्यवस्थापन

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (c) (2) (a) आणि (d)

(3) (a) आणि (b) (4) वरील सर्व

Which type of education is included under All India Council for Technical Education ?

(a) Engineering (b) Pharmacy

(c) Architecture (d) Management

Answer options :

(1) (a) and (c) (2) (a) and (d)

(3) (a) and (b) (4) All above

---

5. राष्ट्रीय जल धोरण 2012 ची प्रमुख उद्दिष्ट्ये कोणती आहेत ?

(a) जलनियोजन व व्यवस्थापन

(b) पाण्याची उपयोगिता वाढविणे

(c) पाणी वाटपातील राज्या-राज्यातील वाद सोडविणे

(d) जल प्रदूषणावर नियंत्रण ठेवणे

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) विधाने बरोबर आहेत.

(2) (b), (c) आणि (d) विधाने बरोबर आहेत.

(3) केवळ (d) विधान बरोबर आहे.

(4) वरील सर्व विधाने बरोबर आहेत.

Which are the main objectives of National Water Policy 2012 ?

(a) Water Planning and Management.

(b) To increase utility of water.

(c) To solve water disputes between two states.

(d) To control water pollution.

Answer options :

(1) (a) and (b) statements are correct.

(2) (b), (c) and (d) statements are correct.

(3) Only (d) statement is correct.

(4) All above statements are correct.

---

6. संयुक्त राष्ट्र संघाने 21 जून हा दिवस खालीलपैकी कोणता दिन म्हणून घोषित केला आहे ?

(1) वसुंधरा दिवस

(2) आंतरराष्ट्रीय योग दिन

(3) जागतिक महिला दिन

(4) अपंग दिन

The United Nation Organization has declared 21st June as :

(1) World Earth Day (Vasundhara Day)

(2) International Yoga Day

(3) World Womens Day

(4) Handicap Day

---

7. शिक्षणाच्या संदर्भातील आयोग आणि त्यांचे स्थापना वर्ष यांच्या जोड्या जुळवा :

	आयोग		स्थापना वर्ष
(a)	विद्यापीठ अनुदान आयोग	(i)	1964
(b)	राष्ट्रीय ज्ञान आयोग	(ii)	1952 - 53
(c)	कोठारी आयोग	(iii)	2005
(d)	मुदलियार आयोग	(iv)	1953

खालीलपैकी कोणती जोडी **बरोबर** आहे ?

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)
(2)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)
(3)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
(4)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)

Match the pairs of education commissions and their establishment year :

	Commission		Establishment Year
(a)	University Grants Commission	(i)	1964
(b)	National Knowledge Commission	(ii)	1952 - 53
(c)	Kothari Commission	(iii)	2005
(d)	Mudliyar Commission	(iv)	1953

Which pairs is **correct** of the following ?

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)
(2)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)
(3)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
(4)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)

8. भारतामध्ये मानव संसाधन विकास मंत्रालयाची स्थापना कोणत्या वर्षी झाली ?

(1) 1961 (2) 1974 (3) 1985 (4) 2010

In which year Ministry of Human Resource Development was established in India ?

(1) 1961 (2) 1974 (3) 1985 (4) 2010

9. शालेय शिक्षणास मदत करण्यासाठी राष्ट्रीय शिक्षण संशोधन व प्रशिक्षण परिषद (NCERT) ची स्थापना कोणत्या वर्षी करण्यात आली ?

(1) 1995 (2) 1956 (3) 1991 (4) 1961

In which year National Council for Education Research and Training (NCERT) was established for helping school education ?

(1) 1995 (2) 1956 (3) 1991 (4) 1961

10. जेव्हा एखाद्या व्यक्तिला त्याच्या कुवतीपेक्षा किंवा पात्रतेपेक्षा कमी दर्जाचे काम पत्करावे लागते त्यास ________ म्हणतात.

(a) न्यून रोजगारी (b) छुपी बेरोजगारी

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b)

(3) (a) आणि (b) (4) (a) व (b) दोन्हीही नाही

When an individual does work which is inferior to one of his capacity and level of qualification, such employment is called :

(a) Under employment (b) Disguised employment

Answer options :

(1) Only (a) (2) Only (b)

(3) (a) and (b) (4) None of (a) and (b)

---

11. आरोग्य विषयक क्षेत्रातील सर्वोच्च संस्था म्हणून इंडियन मेडिकल कौन्सिलचे कार्य कोणते ?

(a) वैद्यकीय शिक्षण संशोधनाला चालना देणे.

(b) प्रशिक्षणासाठी केंद्र सरकारच्या निधीचे प्रमाण ठरविणे.

(c) वैद्यकीय शिक्षण क्षेत्रात दर्जा सुधारण्यासाठी मापदंड तयार करणे.

(d) देशाच्या आरोग्यविषयक प्रश्नांवर संशोधन करण्यास प्रोत्साहन देणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) (a) आणि (c)

(3) फक्त (b) (4) (a), (c) आणि (d)

What is/are the functions Indian Medical Council (IMC) the apex body in the field of Health ?

(a) To promote Research in Medical Education.

(b) To decide amount of grant to be given by the Central Government for Training.

(c) To frame guidelines to improve quality of Medical Education.

(d) To encourage Research on problems of Health Sector in India.

Answer options :

(1) Only (a) (2) (a) and (c)

(3) Only (b) (4) (a), (c) and (d)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

12. पंचायतराज संस्थाचे मूल्यमापन करण्यासाठी केंद्र शासनाने कोणाच्या अध्यक्षतेखाली 1977 मध्ये एक समिती नेमली होती ?

(1) एस.के. राव (2) अशोक मेहता
(3) वसंतराव नाईक (4) वसंतदादा पाटील

The Union Government appointed a committee in 1977 for evaluation of Panchayat Raj System. Who was Chairman of that committee ?

(1) S.K. Rao (2) Ashok Mehta
(3) Vasantrao Naik (4) Vasantdada Patil

---

13. मनरेगा आणि सरळ लाभ हस्तांतर (DBT) या दोन योजना जोडल्यानंतर मनरेगा (MGNREGA) योजनेखाली किती जिल्हे व्यापलेले आहेत ?

(1) 180 जिल्हे (2) 209 जिल्हे (3) 287 जिल्हे (4) 310 जिल्हे

After linking MGNREGA and Direct Benefit Transfer what is the coverage of the scheme in terms of Districts where in MGNREGA is operational.

(1) 180 Districts (2) 209 Districts (3) 287 Districts (4) 310 Districts

---

14. खालीलपैकी कोणते संसद आदर्श ग्राम योजनेचे ठळक वैशिष्ट्य **नाही** ?

(1) 2019 पर्यंत खासदाराने निवडलेल्या 3 गावांचा विकास केला जाईल.
(2) जनभागीदार (सामुदायिक सहभागावर) भर असेल.
(3) पायाभूत सुविधा केंद्रीत योजना आहे.
(4) वैयक्तिक विकास, सामाजिक सुरक्षितता ही महत्वपूर्ण अंगे आहेत.

Which of the following statements is **not** a salient feature of Sansad Adarsh Gram Yojana ?

(1) Three Grams chosen by MPs will be developed by 2019.
(2) Focus is on Jan Bhagidar (Community Participation).
(3) It is infrastructure centered scheme.
(4) Key aspect is personal development and social socurity.

---

15. राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी अधिनियम (नरेगा 2005) अंतर्गत किती टक्के मूल्याचे कार्य ग्रामपंचायतीने कार्यान्वित केले पाहिजे ?

(1) 30 टक्के (2) 33 टक्के (3) 35 टक्के (4) 50 टक्के

What is the percentage of work in terms of cost under the National Rural Employment Guarantee Act, 2005 is to be executed by Gram Panchayat ?

(1) 30% (2) 33% (3) 35% (4) 50%

---

16. इलेक्ट्रोफोरेसिस चाचणी नंतर पांढरे, पिवळे व लाल कार्डाचे वाटप कोणत्या आजारात होते ?

(1) हिमोफिलिया (2) सिकल सेल

(3) थॅल्सीमिया (4) एड्स

After Electrophoresis test in which disease the white, yellow and red card is distributed to the patient ?

(1) Haemophilia (2) Sickle cell

(3) Thalassaemia (4) AIDS

---

17. लोकसंख्येत बदल घडवून आणण्यास कोणते घटक कारणीभूत ठरतात ?

(a) जननक्षमता

(b) मर्त्यता

(c) विस्थापन

(d) स्थलांतर

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a) घटक बरोबर आहे.

(2) (b) आणि (c) घटक बरोबर आहेत.

(3) (a), (b) आणि (c) घटक बरोबर आहेत.

(4) वरील सर्व घटक बरोबर आहेत.

Which factors are responsible for change in population ?

(a) Fertility

(b) Mortality

(c) Displacement

(d) Migration

Answer options :

(1) Only (a) factor is correct.

(2) (b) and (c) factors are correct.

(3) (a), (b) and (c) factors are correct.

(4) All above factors are correct.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

18. राष्ट्रीय उच्चतर शिक्षा अभियानाचा (रूसा) मुख्य उद्देश कोणता/कोणते आहे/त ?

(a) उच्च शिक्षण संस्थांचा दर्जा सुधारणे.

(b) उच्च शैक्षणिक संस्थांचे मूल्यांकन करणे.

(c) अभ्यासक्रम आणि परीक्षामध्ये सुधारणा करणे.

(d) शैक्षणिक संस्थांचा विस्तार उच्च शिक्षणाची सुविधा नसलेल्या प्रदेशात करणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (c) (2) (a), (c) आणि (d)

(3) (b), (c) आणि (d) (4) वरील सर्व (a), (b), (c) आणि (d)

Which is/are the main objective/s of Rashtriya Uchchatar Shiksha Abhiyan (RUSA) ?

(a) To improve status of Higher Education Institutions.

(b) To evaluate Higher Education Institutions.

(c) To improve curriculum and examination.

(d) To extend Higher Educational Institutions to areas lacking them.

Answer options :

(1) (a), (b) and (c) (2) (a), (c) and (d)

(3) (b), (c) and (d) (4) All (a), (b), (c) and (d)

---

19. मानव संसाधन विकास मंत्रालयाचे कामकाज कोणत्या विभागामार्फत चालते ?

(a) शालेय शिक्षण आणि साक्षरता विभाग

(b) उच्च शिक्षण विभाग

(c) आरोग्य विभाग

(d) प्रशासकीय विभाग

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) फक्त (2) (a) आणि (b)

(3) (a), (b) आणि (d) (4) वरील सर्व

Through which department work of Human Resource Development Ministry is operated ?

(a) School Education and Literacy Department

(b) Higher Education Department

(c) Health Department

(d) Administrative Department

Answer options :

(1) (a) only (2) (a) and (b)

(3) (a), (b) and (d) (4) All above

---

20. 2015 च्या मानव विकास निर्देशांक अहवालानुसार भारताचे मानव विकासात 188 देशांमध्ये कोणते स्थान आहे ?

(1) 130 वे स्थान (2) 132 वे स्थान

(3) 133 वे स्थान (4) 134 वे स्थान

According to 2015 report of Human Development Index what is the position of India in human development among the 188 countries ?

(1) 130th position (2) 132nd position

(3) 133th position (4) 134th position

---

21. असंघटित क्षेत्रातील नागरिकांसाठी केंद्र सरकारने कोणती निवृत्ती वेतन योजना सुरू केली आहे ?

(a) पंतप्रधान जनधन योजना

(b) पंतप्रधान सुरक्षा योजना

(c) पंतप्रधान जीवन ज्योती विमा योजना

(d) अटल पेन्शन योजना

वरीलपैकी कोणती योजना **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) केवळ (c) (2) केवळ (d)

(3) (a), (b) आणि (d) (4) वरील सर्व

Which Pension Scheme is introduced by Central Government for working people in Unorganized Sector ?

(a) Pantpradhan Jandhan Yojana

(b) Pantpradhan Suraksha Yojana

(c) Pantpradhan Jeevan Jyoti Vima Yojana

(d) Atal Pension Yojana

Which of the Yojana given above is/are **correct** ?

(1) Only (c) (2) Only (d)

(3) (a), (b) and (d) (4) All of the above

---

22. 100% केंद्रशासन पुरस्कृत प्रधानमंत्री ग्राम सडक योजना कधी सुरू झाली ?

(1) 25 ऑगस्ट 2001 (2) 25 डिसेंबर 2000

(3) 25 डिसेंबर 2014 (4) 26 जानेवारी 2015

When was the Central Government Sponsored Pradhan Mantri Gram Sadak Yojana started ?

(1) 25th August 2001 (2) 25th December 2000

(3) 25th December 2014 (4) 26th January 2015

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

23. पुढील विधानांपैकी कोणते विधान **योग्य** आहे ?

(a) भारतात राजस्थानने सर्वप्रथम पंचायतराज व्यवस्था सुरू केली.

(b) भारतात महाराष्ट्राने सर्वप्रथम पंचायतराज व्यवस्था सुरू केली.

(c) भारतात आंध्र प्रदेशाने पंचायतराज व्यवस्था सर्वात प्रथम सुरू केली.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) (2) (b) (3) (c) (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Which of the following statements is **correct** ?

(a) Rajasthan was the first state to introduce Panchayat Raj System in India.

(b) Maharashtra was the first to introduce Panchayat Raj System in India.

(c) Andhra Pradesh was the first state in India to introduce Panchayat Raj System.

Answer options :

(1) (a) (2) (b) (3) (c) (4) None of the above

---

24. राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजनेअंतर्गत कोणत्या कार्ड धारकास लाभ मिळतो ?

(a) पिवळी आणि नारंगी शिधा पत्रिका धारक

(b) अंत्योदय योजना कार्ड धारक

(c) अन्नपूर्णा कार्ड धारक

(d) पांढरी शिधा पत्रिका धारक

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) (a) आणि (b)

(3) (a), (c) आणि (d) (4) (a), (b) आणि (c)

Which card holders are entitled to benefit under Rajiv Gandhi Jeevandai Arogya Yojana ?

(a) Yellow and Orange Ration Card Holder

(b) Anthyoday Yojana Card Holder

(c) Annapurna Card Holder

(d) White Ration Card Holder

Answer options :

(1) Only (a) (2) (a) and (b)

(3) (a), (c) and (d) (4) (a), (b) and (c)

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

25. 22 जानेवारी 2015 ला सुरू झालेल्या 'बेटी बचाव, बेटी पढाओ' योजनेचा उद्देश कोणता ?

(a) मुलींचा जन्मोत्सव साजरा करणे.

(b) शिक्षणाद्वारे मुलींना सक्षम बनविणे.

(c) लिंग तपासणीवर प्रतिबंध आणणे.

(d) मुलींचा जन्म आणि तिचे जगणे सुरक्षित करणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a) (2) केवळ (c)

(3) (a), (b) आणि (c) (4) वरील सर्व

Which is the objective of 'Beti Bachao, Beti Padhao' Programme introduced on 22nd January, 2015 ?

(a) To celebrate birth of girl child.

(b) To empower girls through education.

(c) To prevent sex determination.

(d) To protect birth and life of girl child.

Answer options :

(1) Only (a) (2) Only (c)

(3) (a), (b) and (c) (4) All above

---

26. खालीलपैकी कोणत्या ठिकाणी जगातील पहिले 'जन्म नियंत्रण क्लिनिक' सुरू झाले ?

(1) बिजिंग (2) जकार्ता (3) म्हैसूर (4) केरळ

Where did World's first 'Birth Control Clinic' open ?

(1) Beijing (2) Djakarta (3) Mysore (4) Kerala

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

27. अनैच्छिक बेकारी म्हणजे काय ?

(a) पात्रता व क्षमतेनुसार काम न मिळणे.

(b) प्रचलित वेतनावर काम न मिळणे.

(c) काम असून काम न करण्याची इच्छा.

(d) अपूरे काम असणे.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **चुकीचे** आहे/आहेत ?

(1) केवळ (a) विधान चुकीचे आहे.

(2) (c) आणि (d) विधाने चुकीची आहेत.

(3) (b), (c) आणि (d) विधाने चुकीची आहेत.

(4) केवळ (d) विधान चुकीचे आहे.

What is meant by involuntary unemployment ?

(a) Lack of work as per eligibility and capacity.

(b) Lack of work as per current dailywages.

(c) Lack of interest in work though available.

(d) Inadequate work.

Which of the statement/s given above is/are **incorrect** ?

(1) Only (a) statement is incorrect.

(2) (c) and (d) statements are incorrect.

(3) (b), (c) and (d) statements are incorrect.

(4) Only (d) statement is incorrect.

28. खालील घटकांच्या मान्यता वर्षानुसार जोड्या जुळवा :

(a)	मुंबई ग्रामपंचायत अधिनियम	(i)	1960
(b)	महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम	(ii)	1958
(c)	73 वी घटनादुरुस्ती	(iii)	1961
(d)	वसंतराव नाईक समिती	(iv)	1993

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(2)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(3)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)
(4)	(i)	(ii)	(iv)	(iii)

Match the following items and their sanction year :

(a)	Mumbai Gram Panchayat Act	(i)	1960
(b)	Maharashtra Zilha Parishad and Panchayat Samiti Act	(ii)	1958
(c)	73rd Constitutional Amendment	(iii)	1961
(d)	Vasantrao Naik Committee	(iv)	1993

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(2)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(3)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)
(4)	(i)	(ii)	(iv)	(iii)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

29. जागतिक आरोग्य संघटना कोणते कार्य करते ?

(a) जागतिक आरोग्याच्या विकासात वृद्धी करणे.

(b) औषधनिर्मितीचे आंतरराष्ट्रीय मापदंड तयार करण्यास मदत करणे.

(c) निदानात्मक पद्धती व त्यासाठी लागणारी उत्पादने विकसीत करणे.

(d) सभासद राष्ट्रांना आर्थिक आणि औषधाच्या स्वरूपात मदत करणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a) (2) (a) आणि (b)

(3) (b), (c) आणि (d) (4) वरील सर्व

Which are the functions of World Health Organization ?

(a) Growth in development of World health.

(b) To Develop International Standards in Medicines Manufacturing.

(c) To Develop Diagnostic Methods and Material.

(d) To Help Member Countries through funding and supply of medicines.

Answer options :

(1) Only (a) (2) (a) and (b)

(3) (b), (c) and (d) (4) All above

---

30. प्रामुख्याने अंधत्व निर्मुलनासाठी कोणती आंतरराष्ट्रीय संघटना मदत करते ?

(a) युनिसेफ (UNICEF) - संयुक्त राष्ट्रे आंतरराष्ट्रीय बालक संकट निधी

(b) सिडा (SIDA) - स्वीडनची आंतरराष्ट्रीय विकास संस्था

(c) डानिडा (DANIDA) - डॅनिश आंतरराष्ट्रीय विकास संस्था

(d) नोराड (NORAD) - नॉर्वेजीयन विकास संस्था

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a) (2) (a) आणि (b) (3) (a), (b) आणि (d) (4) फक्त (c)

Which International Organization helps mainly for eradication of Blindness ?

(a) UNICEF - United Nations International Children Emergency Fund

(b) SIDA - Swedish International Development Agency.

(c) DANIDA - Danish International Development Agency.

(d) NORAD - Norwegian Agency for Development.

Answer options :

(1) Only (a) (2) (a) and (b) (3) (a), (b) and (d) (4) Only (c)

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

31. सुवर्णजयंती शहरी रोजगार योजनेचा खर्च केंद्रशासन आणि राज्यशासन अनुक्रमे किती प्रमाणात करते ?

(1) 50% आणि 50%
(2) 20% आणि 80%
(3) 75% आणि 25%
(4) 25% आणि 75%

What is the share of the Central and State Government respectively in expenditure on Swarna Jayanti Shahari Rozgar Yojana ?

(1) 50% and 50%
(2) 20% and 80%
(3) 75% and 25%
(4) 25% and 75%

---

32. खालीलपैकी कोणते ग्रामपंचायतीचे कार्य आहे ?

(a) आरोग्य रक्षण करणे.

(b) आत्मरक्षण व ग्रामरक्षण करणे.

(c) शेती व जंगलरक्षण करणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) दोन्ही (a) आणि (b)
(2) फक्त (a)
(3) दोन्ही (a) आणि (c)
(4) वरील सर्व

Which of the following is/are the function/s of Gram Panchayat ?

(a) Health Protection

(b) Self - defence and Village Protection

(c) Protection of Farm and Forest

Answer options :

(1) Both (a) and (b)
(2) Only (a)
(3) Both (a) and (c)
(4) All above

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

33. भारतीय लोकसंख्या धोरणात कोणत्या घटकाला महत्व देण्यात आले आहे ?

(a) कुटुंब नियोजन आणि राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य मिशन

(b) कुटुंब कल्याण, आरोग्य विमा

(c) लोकसंख्या शिक्षण आणि आयुष सेवा

(d) लैंगिक शिक्षण, मोफत व्यापक प्राथमिक आरोग्य देखभाल सेवा

वरीलपैकी कोणते घटक **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) केवळ (a) घटक बरोबर आहे.

(2) (a) आणि (b) घटक बरोबर आहेत.

(3) (b), (c) आणि (d) घटक बरोबर आहेत.

(4) वरील सर्व घटक बरोबर आहेत.

Which factors are given importance in Indian Population Policy ?

(a) Family planning and NRHM.

(b) Family Welfare, health insurance.

(c) Population Education and AYUSH services.

(d) Sex Education, Free Comprehensive Primary Health Care Services.

Which of the factors given above is/are **correct** ?

(1) Only (a) factor is correct.

(2) (a) and (b) factors are correct.

(3) (b), (c) and (d) factors are correct.

(4) All above factors are correct.

---

34. पुढील विधानांपैकी कोणते **योग्य** आहे ?

(a) उच्च शिक्षण विभाग आणि मानवी संसाधन विकास मंत्रालय यांनी मिळून राष्ट्रीय शिक्षण नियोजन आणि प्रशासन संस्थेची स्थापना केली.

(b) राष्ट्रीय शिक्षण नियोजन आणि प्रशासन संस्था ही उच्च शिक्षणासाठी अनुदान देते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a) (2) केवळ (b)

(3) दोन्ही (a) आणि (b) (4) (a) आणि (b) पैकी कोणतेही नाही

Which of the following statements is/are **correct** ?

(a) National Institute of Education Planning and Administration was established by Higher Education Department and Ministry of Human Resource Development

(b) National Institute of Education Planning and Administration provides grant for Higher Education.

Answer options :

(1) Only (a) (2) Only (b)

(3) Both (a) and (b) (4) None of (a) and (b)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

35. अन्न भेसळ ओळखण्यासाठी केंद्र सरकारच्या अखत्यारित कोणत्या प्रयोगशाळा आहेत ?

(a) केंद्रीय अन्न प्रयोगशाळा, म्हैसूर.

(b) केंद्रीय अन्न प्रयोगशाळा, गाझीयाबाद.

(c) केंद्रीय अन्न प्रयोगशाळा, राज्य सार्वजनिक आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.

(d) केंद्रीय अन्न प्रयोगशाळा, नागपूर.

वरीलपैकी कोणता पर्याय **चुकीचा/चुकीची** आहे/आहेत ?

(1) केवळ (a) पर्याय चुकीचा आहे.

(2) (c) आणि (d) पर्याय चुकीचे आहेत.

(3) केवळ (d) पर्याय चुकीचा आहे.

(4) वरील सर्व पर्याय चुकीचे आहेत.

Which are the Laboratories Under Central Government for identification of food adulteration ?

(a) Central Food Laboratory, Mysore.

(b) Central Food Laboratory, Gaziyabad.

(c) Central Food Laboratory Functioning at State Public Health Laboratory, Pune.

(d) Central Food Laboratory, Nagpur.

Which of the option given above is/are **incorrect** ?

(1) Only (a) option is incorrect.

(2) (c) and (d) options are incorrect.

(3) Only (d) option is incorrect.

(4) All above options are incorrect.

---

36. विद्यापीठ अनुदान आयोगाने देशातील उच्च शिक्षण संस्थांचे मूल्यांकन करण्यासाठी कोणत्या परिषदेची स्थापना 1994 मध्ये केली ?

(1) अखिल भारतीय तंत्र शिक्षण परिषद (AICTE)

(2) राष्ट्रीय मूल्यांकन आणि प्रमाणन परिषद (NAAC)

(3) राष्ट्रीय शिक्षण संशोधन व प्रशिक्षण परिषद (NCERT)

(4) राष्ट्रीय उच्चतर शिक्षा अभियान (RUSA)

Which Council was established by University Grants Commission for assessment of Higher Education Institutions in the country in 1994.

(1) All India Council for Technical Education (AICTE)

(2) National Assessment and Accreditation Council (NAAC)

(3) National Council of Educational Research and Training (NCERT)

(4) Rashtriya Uchchatar Shiksha Abhiyan (RUSA)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

37. मानव संसाधन नियोजनाची उद्दिष्टे कोणती आहेत ?
   (a) योग्य पदासाठी योग्य पात्रतेच्या उमेदवाराची निवड करणे.
   (b) उपलब्ध मनुष्यबळाची यादी तयार करणे.
   (c) भविष्यातील आवश्यक मनुष्यबळाचे पूर्वानुमान काढणे.
   (d) योग्य संख्येने मनुष्यबळाची गरज ओळखणे.
   वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत ?
   (1) केवळ (a) विधान बरोबर आहे.
   (2) (a) आणि (b) विधाने बरोबर आहेत.
   (3) (b), (c) आणि (d) विधाने बरोबर आहेत.
   (4) वरील सर्व विधाने बरोबर आहेत.
   Which are the objectives of Human Resources Planning ?
   (a) Selection of eligible candidate for particular post.
   (b) To list out available Human Resources.
   (c) Prediction of necessary Human Resources for future
   (d) To identify proper number of Human Resources.
   Which of the statement/s given above is/are **correct** ?
   (1) Only (a) statement is correct.
   (2) (a) and (b) statements are correct.
   (3) (b), (c) and (d) statements are correct.
   (4) All above statements are correct

38. भारतातील भूमी सुधारणेचे प्रमुख ध्येय कोणते ?
   (a) कृषि उत्पादनात वाढ करणे.
   (b) शेतकऱ्याप्रती सामाजिक न्याय प्रस्थापित करणे.
   (c) आर्थिक शक्तीच्या केंद्रिकरणाला समाप्त न करणे.
   (d) जमीनदार वर्गाचे हितसंबंध जोपासणे.
   पर्यायी उत्तरे :
   (1) फक्त (a) आणि (b) (2) फक्त (b) आणि (c)
   (3) फक्त (c) आणि (d) (4) फक्त (a) आणि (d)
   In India which is the prime goal of land reforms ?
   (a) To increase agricultural production.
   (b) To provide social justice to farmer.
   (c) Not to end centralization of economic empowerment.
   (d) To preserve goodwill condition of land owners.
   Answer options :
   (1) Only (a) and (b) (2) Only (b) and (c)
   (3) Only (c) and (d) (4) Only (a) and (d)

39. 1986 च्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाच्या शिफारशीनुसार महाराष्ट्रात 1985 - 86 साली पहिले नवोदय विद्यालय कोणत्या जिल्ह्यात सुरू करण्यात आले?

(a) नागपूर (b) बुलढाणा (c) नंदुरबार (d) अमरावती

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (d) (2) (b) आणि (c) (3) (a) फक्त (4) (d) फक्त

As per recommendations of National Educational Policy 1986, In which district of Maharashtra First Navoday Vidhyalaya was started in 1985 - 86 ?

(a) Nagpur (b) Buldhana (c) Nandurbar (d) Amarawati

Answer options :

(1) (a) and (d) (2) (b) and (c) (3) (a) only (4) (d) only

---

40. अतिरिक्त लोकसंख्या म्हणजे काय?

(a) देशाच्या संसाधनापेक्षा जास्त लोकसंख्या असणे.

(b) पोषण क्षमतेवर लोकसंख्येचा भार पडणे.

(c) नैसर्गिक साधनसंपत्ती लोकसंख्येच्या तुलनेत कमी असणे.

(d) लोकसंख्यावाढीच्या तुलनेत आर्थिक विकास न होणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) फक्त (2) (a) आणि (b)

(3) (a), (b) आणि (c) (4) वरील सर्व

What is meant by Over Population ?

(a) More Population than National Resources.

(b) Burden of Population on Nutrition Capacity.

(c) Inadequate Natural Resources in relation to Population.

(d) Lack of Economic Development as compared to Population Growth.

Answer options :

(1) (a) only (2) (a) and (b)

(3) (a), (b) and (c) (4) All above

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

41. 'डिस्लेक्शिया' आणि 'डिस्कॅल्क्युलिया' या संज्ञा काय दर्शवितात ?

(1) शारीरिक अपंगत्व (2) मानसिक समस्या

(3) शिकण्यातील अक्षमता (4) मुलांमधील भयगंड

The terms 'Dyslexia' and 'Dyscalculia' refer to :

(1) A physical handicap (2) A mental disorder

(3) A learning disability (4) A fobia among children

---

42. युवकांमध्ये बेकारी/बेरोजगारी निर्माण होते कारण :

(a) कामाची मागणी आणि पुरवठ्यामध्ये असंतुलन

(b) तांत्रिक सुधारणा

(c) अधिक वेतनाची मागणी

(d) सदोष शिक्षण पद्धती

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (d) विधान बरोबर आहे.

(2) (a), (b) आणि (d) विधाने बरोबर आहेत.

(3) (b), (c) आणि (d) विधाने बरोबर आहेत.

(4) वरील सर्व विधाने बरोबर आहेत.

Unemployment is created in youngstars because :

(a) Inbalance in work demand and supply.

(b) Technical improvement.

(c) Demand of more salary.

(d) Defective Education System.

Answer options :

(1) Only (d) statement is correct.

(2) (a), (b) and (d) statements are correct.

(3) (b), (c) and (d) statements are correct.

(4) All above statements are correct.

---

43. लोकसंख्येतील स्त्रियांच्या कमी होणाऱ्या प्रमाणावर 'कमिटी ऑन स्टेटस ऑफ वुमेन इन इंडिया' या संस्थेने इ.स. __________ मध्ये प्रथम प्रकाश टाकला.

(1) 1975 (2) 1985 (3) 1974 (4) 1990

In which year, for the first time did the 'Committee on Status of Women in India' throw flood of light on the decreasing proportion of women in population ?

(1) 1975 (2) 1985 (3) 1974 (4) 1990

---

44. राज्य घटनेच्या कोणत्या कलमानुसार संसद, राज्य विधिमंडळ व स्थानिक स्वराज्य संस्थामध्ये आदिवासी लोकांना प्रतिनिधित्व मिळण्यासाठी राखीव जागांची तरतूद करण्यात आली ?

(a) 335, 336 (b) 275 (1) (c) 330, 332 (d) 224(1), 224(2)

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (c) (3) फक्त (b) आणि (d) (4) फक्त (d)

According to which article in constitution, seats are reserved for tribals to represent in Parliament, State legislature and Local Self Govt. :

(a) 335, 336 (b) 275 (1) (c) 330, 332 (d) 224(1), 224(2)

Answer options :

(1) Only (a) (2) Only (c) (3) Only (b) and (d) (4) Only (d)

---

45. जननी सुरक्षा योजनेच्या संदर्भात पुढील कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहेत ?

(a) अनुसूचित जाती – जमातीच्या कुटुंबातील महिलांचे शासकीय आरोग्य केंद्रात होणाऱ्या प्रसूतीचे प्रमाण वाढविणे.

(b) दारिद्र्यरेषेखालील कुटुंबातील महिलांचे शासकीय आरोग्य केंद्रात होणाऱ्या प्रसूतीचे प्रमाण वाढविणे.

(c) माता मृत्यू व अर्भक मृत्यूचे प्रमाण कमी करणे.

(d) शासकीय किंवा शासन मान्य संस्थेत प्रसूती झाल्यास आर्थिक लाभ देणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a) (2) (a) आणि (b) (3) (a), (b) आणि (c) (4) वरील सर्व

Which of the following statement/s are **correct** regarding Janani Suraksha Yojana ?

(a) To increase delivery percentage of schedule caste - schedule tribes women in Government Health Centers.

(b) To increase delivery percentage of women below poverty line family in government health centre.

(c) To decrease infant and mother mortality rate.

(d) To provide financial benefit if delivery had in a Government or Government recognised centers.

Answer options :

(1) Only (a) (2) (a) and (b) (3) (a), (b) and (c) (4) All above

---

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

46. एमटीपी (मेडिकल टर्मिनेशन ऑफ प्रेग्नन्सी) 1971 च्या कायद्यात गर्भधारणेपासून पहिल्या 20 आठवड्यापर्यंत प्रेग्नन्सी टर्मिनेट (गर्भपात) करण्याची परवानगी देण्यात आली आहे. खालीलपैकी कोणत्या परिस्थितीत गर्भपात करता येतो ?

(a) मूल गंभीर शारीरिक अपंगत्व घेऊन जन्माला येण्याची दाट शक्यता असल्यास.

(b) मूल गंभीर मानसिक व्यंग घेऊन जन्माला येण्याची दाट शक्यता असल्यास.

(c) गर्भनिरोधके निष्प्रभ ठरल्यामुळे गर्भधारणा झाली असल्यास.

(d) बलात्कारामुळे गर्भधारणा झाली असल्यास.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) आणि (b) (2) (a), (b) आणि (d)

(3) फक्त (a) आणि (d) (4) (a), (b), (c) आणि (d)

The MTP (Medical Termination of Pregnancy) Act, 1971 permits termination of pregnancy upto 20 weeks. Under which conditions given below termination of pregnancy is allowed ?

(a) Where there is substantial risk of the child being born with serious physical abnormality.

(b) Where there is substantial risk of the child being born with serious mental abnormalities.

(c) Pregnancy due to failure of contraceptive.

(d) Pregnancy as a result of rape.

Answer options :

(1) (a) and (b) only (2) (a), (b) and (d)

(3) (a) and (d) only (4) (a), (b), (c) and (d)

---

47. खालीलपैकी कोणता काळ 'संयुक्त राष्ट्राने युवक विकासाच्या संदर्भात' आंतरराष्ट्रीय कार्यकाळ म्हणून जाहीर केला ?

(1) 12 ऑगस्ट 2010 ते ऑगस्ट 2012

(2) 12 ऑगस्ट 2011 ते ऑगस्ट 2013

(3) 12 ऑगस्ट 2012 ते ऑगस्ट 2014

(4) 12 ऑगस्ट 2014 ते ऑगस्ट 2016

For youth development which of the following period was declared as 'International Tenure" by UN ?

(1) 12 August 2010 to August 2012

(2) 12 August 2011 to August 2013

(3) 12 August 2012 to August 2014

(4) 12 August 2014 to August 2016

---

48. पाकिस्तानातील गालिचे बनविण्याच्या कामासाठी 7 ते 10 वर्षामधील मुलांना उत्तम कारागीर का समजलं जातं ?

(a) ते कमी खातात

(b) ते आज्ञाधारक असतात

(c) त्यांना प्रौढ विणकरांपेक्षा खुप कमी पगार देऊन चालतं

(d) त्यांच्या अंगी भरपूर कौशल्य असतं

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/त ?

(1) फक्त (a) आणि (b) (2) फक्त (c) आणि (d)

(3) फक्त (b) आणि (c) (4) फक्त (b), (c) आणि (d)

Why are boys between the ages of 7 and 10 considered as ideal employees in the carpet making industry in Pakistan ?

(a) They eat less

(b) They are obedient

(c) They can be paid much less than adult weavers

(d) They are highly dexterous

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) Only (a) and (b) (2) Only (c) and (d)

(3) Only (b) and (c) (4) Only (b), (c) and (d)

---

49. जुव्हेनाईल जस्टिस् (मुलांची काळजी आणि प्रतिबंध) दुरुस्ती कायदा हा मूळ कायद्यात सुधारणा करण्यासाठी 2006 मध्ये संमत करण्यात आला. कोणत्या वर्षी मूळ कायदा, जुव्हेनाईल जस्टिस् (मुलांची काळजी आणि प्रतिबंध) कायद्याची अंमलबजावणी सुरू झाली ?

(1) 2004 (2) 2001 (3) 2002 (4) 1999

The Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Amendment Act, 2006 was passed to amend the Principal Act. In which year did the Act, Juvenile Justice (Care and Protection of Children) came into force ?

(1) 2004 (2) 2001 (3) 2002 (4) 1999

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

50. पूर्व-शालेय मुलांच्या सामान्य वाढीसाठी डॉ. एम. व्ही. राधाकृष्णराव यांनी शाकाहारी व मांसाहारी आहार सुचविलेला आहे. योग्य जोड्या जुळवा :

	खाद्य - पदार्थ		**शाकाहारी व मांसाहारी (प्रति दिवस ओझनमध्ये)**
(a)	अन्नधान्य	(i)	1.5
(b)	दाळी	(ii)	4.0
(c)	हिरव्या पाले भाज्या	(iii)	1.0
(d)	हिरव्या पाले भाज्या विरहित (मांसाहार वगैरे)	(iv)	2.0

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(2)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
(3)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)
(4)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)

Dr. M.V. Radhakrishna Rao has suggested vegetarian and non-vegetarian diet for pre-school children for their normal growth. Match proper foodstuffs with appropriate ozens.

	Foodstuff		**Vegetarian and Non-Vegetarian (per day in ozns)**
(a)	Cereals	(i)	1.5
(b)	Pulses	(ii)	4.0
(c)	Green leafy vegetables	(iii)	1.0
(d)	Non-Green leafy vegetables (Non-vegetarian etc.)	(iv)	2.0

Answer options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(2)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
(3)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)
(4)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)

51. 'मिडिया सोसायटी' म्हणजे काय ?

(a) विसाव्या शतकाच्या उत्तरार्धापासून तंत्रज्ञान व माहिती शास्त्राच्या विकासामुळे तयार झालेला एक समाज.

(b) बोद्री लार्ड या फ्रान्सच्या तत्वज्ञाने दिलेली विचार प्रणाली.

(c) यापैकी नाही

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b)

(3) दोन्ही (a) आणि (b) (4) फक्त (c)

'Media Society' refers to which of the following ?

(a) In the end of twentieth century a community developed by development of Technical Knowledge and Scientific Knowledge.

(b) A thought process given by Bodari Lord a French philosopher.

(c) None of these

Answer options :

(1) Only (a) (2) Only (b)

(3) Both (a) and (b) (4) Only (c)

52. नैरोबी फॉवर्ड वर्कींग स्ट्राटेजीज (1985) बिजिंग डिक्लेरेशन (1995).

वरील बाबी कशाशी संबंधित आहे ?

(1) स्त्रियांचे सबलीकरण

(2) बालविकास

(3) बेरोजगारी कमी करण्यासंबंधी

(4) वरीलपैकी नाही

Nairobi forward working strategies 1985 : Beijing Declaration 1995 :

To which of the following the above term are related ?

(1) Women Empowerment

(2) Child development

(3) Reducing unemployment

(4) None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

53. 2002 साली घटनेत 86 वी दुरुस्ती करण्यात आली, ती खालीलपैकी कोणत्या संदर्भात होती ?

(1) बालकांच्या तस्करीला प्रतिबंध करणे.

(2) आरोग्याच्या हक्काला प्रत्येक मुलाच्या मूलभूत हक्काचा दर्जा देणे.

(3) शिक्षणाच्या हक्काला प्रत्येक मुलाच्या मूलभूत हक्काचा दर्जा देणे.

(4) प्रत्येक मुलाला अत्यावश्यक लसी मोफत देण्यासाठी आणि बंधनकारक करण्यासाठी तरतूद करणे.

In 2002, the 86th amendment to the constitution was made. It stands for :

(1) Prohibition of child trafficking.

(2) Right to health as a fundamental right of every child.

(3) Right to education as a fundamental right of every child.

(4) Provision of basic vaccination free and compulsory to every child.

---

54. खालील विधाने कशाच्या संदर्भात आहेत ओळखा :

विधाने : (i) या कोशासाठी भारतातील खाजगीक्षेत्र सरकारी व बिगर-सरकारी क्षेत्राकडून धन प्राप्त केले जाते.

(ii) कोशास मदत करणाऱ्या व्यक्तिंना व संस्थाना दिलेल्या रकमेवर आयकरात 100% सुट दिली जाते.

संदर्भ : (a) राष्ट्रीय क्रीडा विकास कोश

(b) क्रीडा कोश कार्यक्रम (उत्कृष्ट खेळाडूंना पेंशन देण्यासाठी)

(c) राष्ट्रीय युवा विकास कोश

(d) वरीलपैकी एकही नाही

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) आणि (b) (2) फक्त (b) आणि (c)

(3) फक्त (a), (b) आणि (c) (4) फक्त (d)

Identify in what reference the following statement are :

Statements : (i) This fund collect capital from private sector, Govt. sector and non-Govt. sectors.

(ii) 100% exemption in Income tax is given to the people or institutions who gives monetary assistance to this fund.

Assertion : (a) National Sports Development fund

(b) Sports Fund Programme (Best sportsman pension scheme)

(c) National youth development fund

(d) None of these

Answer options :

(1) Only (a) and (b) (2) Only (b) and (c)

(3) Only (a), (b) and (c) (4) Only (d)

---

55. बालमजुरी (प्रतिबंध आणि नियमन) कायदा 1986 यामध्ये 2015 साली दुरुस्ती करण्यात आली. त्यात 14 ते 18 वर्षे या नव्या वयोगटाचा समावेश करण्यात आला आहे. या गटाच्या हितासाठी खालीलपैकी कोणता निर्बंध या कायद्यानुसार घालण्यात आला आहे ?

(1) यांना घातक उद्योगात नोकरी दिली जाऊ नये.

(2) यांच्याकडून कोणतेही काम करून घेतले जाऊ नये.

(3) यांना नोकरीवर ठेवल्यास मजुरी किंवा पगार दिला जाऊ नये, मात्र सक्तीचे शिक्षण दिले जावे.

(4) यांना मनोरंजन क्षेत्रात काम दिले जाऊ नये.

The Child Labour (Prohibition and Regulation) Act, 1986 amended in 2015. In which a new category of 14 to 18 years of age was included. Which of the following restriction has been placed in favour of this category by this law ?

(1) Not to be employed in hazardous industries.

(2) Not to be employed at all.

(3) Not to be given wages; but compulsory education if employed.

(4) Not to be employed in entertainment industry.

---

56. राज्यघटनेतील सहावी दुरुस्ती 21(A) मध्ये खालीलपैकी कोणत्या प्रकरणामुळे करण्यात आली ?

(a) उन्नीकृष्णन प्रकरण (b) एम.सी. मेहता प्रकरण

(c) गोपालस्वामी प्रकरण (d) वरीलपैकी नाही

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (d)

(3) फक्त (a) आणि (c) (4) फक्त (c)

Which of the following case resulted for the 6th amendment in act 21(A), in constitution of India ?

(a) Unnikrishnan Case (b) M.C. Mehta Case

(c) Gopalswami Case (d) None of these

Answer options :

(1) Only (a) (2) Only (d)

(3) Only (a) and (c) (4) Only (c)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

57. संबंधित जनगणना वर्षामध्ये भारतातील लिंग गुणोत्तर खालीलप्रमाणे होते, योग्य जोड्या जुळवा :

जनगणना वर्ष		**लिंग गुणोत्तर**	
(a)	1901	(i)	946
(b)	1931	(ii)	945
(c)	1951	(iii)	935
(d)	1981	(iv)	972

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)
(2)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)
(3)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
(4)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)

Following is the classification of sex ratio in India. Match appropriately with the census year :

Census Year		**Sex Ratio**	
(a)	1901	(i)	946
(b)	1931	(ii)	945
(c)	1951	(iii)	935
(d)	1981	(iv)	972

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)
(2)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)
(3)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
(4)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)

58. काही समाजशास्त्रज्ञांनी 'कुटुंब' या संस्थेविषयी टिकात्मक दृष्टिकोण व्यक्त केलेले आहेत. योग्य जोड्या जुळवा :

दृष्टीकोण		समाजशास्त्रज्ञ	
(a)	कुटुंब जगतापासून पळ	(i)	डेविड कूपर
(b)	कुटुंबाचे राजकरण	(ii)	कार्ल मार्क्स
(c)	कुटुंबाचा मृत्यू	(iii)	एडमंड लिच
(d)	भांडवलवादाचे मूलभूत एकक	(iv)	आर.डी. लायंग

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)
(2)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(4)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)

Following are some of the critical views on 'Family' expressed by some of the eminent sociologist. Match the following :

Views		Sociologists	
(a)	A Runaway World	(i)	David Cooper
(b)	The politics of the family	(ii)	Karl Marx
(c)	The death of the family	(iii)	Edmund Leach
(d)	The basic commodities of capitalism	(iv)	R.D. Laing

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)
(2)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(4)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)

59. आदिवासी मुलांना काम करता-करताच शिक्षण देणारी 'कुरणशाळा' ही नवी संकल्पना कोणी उपयोगात आणली ?

(1) मेधा पाटकर
(2) ताराबाई मोडक
(3) गिजुभाई बधेला
(4) सिंधुताई सपकाळ

The concept of 'Kuranshala' where trible children can get education while doing their work is attributed to :

(1) Medha Patkar
(2) Tarabai Modak
(3) Gijubhai Badhela
(4) Sindhutai Sapkal

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

60. "आंतरराष्ट्रीय महिला दिन" खालीलपैकी कोणत्या घटनेच्या स्मरणार्थ साजरा केला जातो ?

(1) आंतरराष्ट्रीय स्त्री – वर्ष दशकपूर्तिच्या स्मरणार्थ

(2) इ.स. 1921 मध्ये फ्रान्समधील कष्टकरी स्त्री संघटनांनी स्त्री अत्याचाराच्या विरोधात केलेल्या संघर्षाच्या स्मरणार्थ

(3) 8 मार्च 1908 रोजी अमेरिकेतील स्त्री कामगारांनी केलेल्या ऐतिहासिक कामगिरीच्या स्मरणार्थ

(4) 8 मार्च 1907 रोजी स्टुटगार्ड येथे भरलेल्या आंतरराष्ट्रीय महिला परिषदेच्या ठरावानुसार

"International Women's Day" is celebrated in the commemorization of which event mentioned below ?

(1) In the commemorization of completion of a decade of International year for women.

(2) In the commemorization of the rise of labour women against the injustice in France, in 1921.

(3) In the commemorization of the historical deed done by American Labour Women on 8th March 1908.

(4) In the commemorization of the resolution passed in 'International conference for women' held at Stugarred on 8th March 1907.

---

61. कार्यालयात काम करणाऱ्या व प्रवास करणाऱ्या महिलांना स्तनपानाच्या सोयीसाठी महाराष्ट्र शासनाने कोणत्या कक्षाची स्थापना केली ?

(a) स्तनपान कक्ष

(b) महिला कक्ष

(c) हिरकणी कक्ष

(d) उमेद कक्ष

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a) (2) (a) आणि (b) (3) केवळ (c) (4) (a) आणि (c)

Which chamber was established by Maharashtra Government for convenience of office working and travelling women for breast feeding ?

(a) Breast feeding chamber

(b) Ladies room

(c) Hirkani kaksh

(d) Umed kaksh

Answer options :

(1) Only (a) (2) (a) and (b) (3) Only (c) (4) (a) and (c)

---

62. कोणत्या शास्त्रज्ञाने मानवी स्वभावाच्या सकारात्मक पैलूवर आधारित 'सेल्फ अॅक्चुअलायझेशन' चा सिद्धांत मांडला ?

(1) कार्ल रॉजरस्
(2) सिगमंड फ्रॉईड
(3) अबराहम् मॅस्लो
(4) डेव्हिड हात्

Which psychologist presented the theory of self-actualization based on the positive aspect of human nature ?

(1) Carl Rogers
(2) Sigmund Freud
(3) Abraham Maslow
(4) David Hatt

---

63. महाराष्ट्रातील आदिवासी जमाती आणि त्यांचे वास्तव्य असणाऱ्या जिल्ह्यांच्या जोड्या लावा :

आदिवासी जमातीचे नाव		**वास्तव्य असणारा जिल्हा**	
(a)	पावरा	(i)	रायगड/ठाणे
(b)	कोलाम	(ii)	गडचिरोली
(c)	कातकरी	(iii)	नंदुरबार
(d)	माडिया गोंड	(iv)	यवतमाळ

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(2)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(4)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)

Match the pairs of Districts of Maharashtra with their residential Tribes :

Name of Tribes		**Residential District**	
(a)	Pawra	(i)	Raigad/Thane
(b)	Kolam	(ii)	Gadchiroli
(c)	Katkari	(iii)	Nandurbar
(d)	Madiya Gond	(iv)	Yawatmal

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(2)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(4)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

64. 1985 हे जागतिक युवा वर्ष साजरे करण्याच्या संयुक्त राष्ट्रांच्या निर्णयाला काही शक्तीचा विरोध होता. जमाईका येथील युवक-विरोधी परिषदेमध्ये कोणते धोरण प्रतित झाले ?

(1) साम्राज्यवाद (2) भांडवलवाद (3) समाजवाद (4) उदारवाद

There were some forces which opposed the UN decision to hold International youth year in 1985. The anti-youth conference in Jamaica reflected the policy of :

(1) Imperialism (2) Capitalism (3) Socialism (4) Liberalism

---

65. 2014 च्या राष्ट्रीय युवा धोरणाचा एक उद्देश होता की उत्पादक मनुष्यबळ निर्माण करणे जेणेकरून भारताच्या आर्थिक विकासाला चिरंतन योगदान होईल हा उद्देश साध्य करण्यासाठी खालीलपैकी कोणते प्राध्यान्यक्रम होते ?

(a) खेळ व क्रिडा

(b) शिक्षण

(c) रोजगार आणि कौशल्ये विकास

(d) उद्योजकता

पर्यायी उत्तरे :

(1) (b) आणि (c) फक्त (2) (a) फक्त

(3) (b), (c) आणि (d) फक्त (4) (a) आणि (c) फक्त

One of the objective of National Youth Policy (2014) is to create a productive workforce that can make a sustainable contribution to India's economic development. Which of the following are the priority areas to achieve the set objective ?

(a) Sports

(b) Education

(c) Employment and skill development

(d) Entrepreneurship

Answer options :

(1) (b) and (c) only (2) (a) only

(3) (b), (c) and (d) only (4) (a) and (c) only

---

66. खालीलपैकी कोणते ध्येय सर्व शिक्षा अभियानाशी संबंधित **नाही** ?

(1) वयोगट 6-14 मधील मुलांना शाळेत आणणे

(2) त्यांची उपस्थिती टिकविणे

(3) त्यांची संपादणूक वाढविणे

(4) त्यांच्या शिक्षक व पालकांचे उद्‌बोधन करणे

Which one of the following is **not** the objective of Sarva Shiksha Abhiyan ?

(1) To enroll the children of the age group 6-14 in schools

(2) To maintain their attendance

(3) To enhance their achievement

(4) To orient their teachers and parents

---

67. राज्य विधानमंडळाच्या नियमानुसार __________ हे 26 ऑगस्ट, 1982 रोजी ब्रिटीश मुक्त विद्यापीठ च्या धर्तीवर (यु.के. 1969 मध्ये) स्थापित झाले. हे प्रौढ अध्ययनार्थींना उच्च शिक्षण पुरविणारे पहिले मुक्त विद्यापीठ आहे. या विद्यापीठास __________ हे नवीन नाव देण्यात आले.

(a) बिहार विद्यापीठ (b) उत्तर प्रदेश विद्यापीठ

(c) आन्ध्र विद्यापीठ (d) पुणे विद्यापीठ

(i) डॉ. बी.आर. आंबेडकर (ii) विनोबा भावे

(iii) एस. राधाकृष्णन (iv) म. गांधी

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) - (ii) (2) (b) - (iv) (3) (c) - (i) (4) (d) - (ii)

__________ was established by an act of state legislature on August 26, 1982 on the line of the British Open University (UK in 1969). This is the first open university established to provide higher education for the adult learner. This University was renamed as __________.

(a) Bihar University (b) Uttar Pradesh University

(c) Andhra University (d) Pune University

(i) Dr. B.R. Ambedkar (ii) Vinoba Bhave

(iii) S. Radhakrishnan (iv) M. Gandhi

Answer options :

(1) (a) - (ii) (2) (b) - (iv) (3) (c) - (i) (4) (d) - (ii)

---

68. उच्च शिक्षण हे सामान्यत: ________, ________ आणि ________ हे क्षेत्र मर्यादित करते असे समजले जाते.

(a) अध्यापन (b) संशोधन (c) विस्तार (d) व्यवस्थापन

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c) (2) (b), (c), (d) (3) (c), (d), (a) (4) यापैकी नाही

Higher education is generally understood to cover ________, ________ and ________.

(a) Teaching (b) Research (c) Extension (d) Management

Answer options :

(1) (a), (b), (c) (2) (b), (c), (d) (3) (c), (d), (a) (4) None of these

---

69. ओडीएल च्या जोडलेल्या तत्वज्ञानांतर्गत शिक्षण हे ________ आहे.

(1) मानवाधिकार (2) दर्जा

(3) राष्ट्रीय विकास (4) यापैकी नाही

The underpinning philosophy of ODL is that education is ________.

(1) Human right (2) Status

(3) National development (4) None of these

---

70. भारत शासनाने 1993 मध्ये एका कमिटीची स्थापना केली ती ________ नावाने ओळखली जाते.

(1) शिक्षण व्यवस्थापनाच्या विकेंद्रीकरणाची कमिटी

(2) शिक्षणाची यशपाल कमिटी

(3) शिक्षणाची डॉ. राधाकृष्ण कमिटी

(4) शिक्षणाची मुदलीयार कमिटी

Government of India formed a Committee in 1993 known as ________.

(1) Committee on Decentralised Management of Education

(2) Yashpal Committee on Education

(3) Dr. Radhakrishna Committee on Education

(4) Mudliar Committee on Education

---

71. राष्ट्रीय साक्षरता मिशनची स्थापना ________ साली झाली.

(1) 1978 (2) 1998 (3) 1968 (4) 1988

National Literacy Mission launched in ________.

(1) 1978 (2) 1998 (3) 1968 (4) 1988

---

72. शाळा नोंदणीद्वारा चालते व त्याची संस्था नोंदणी ________ द्वारा किंवा काळाच्या अधिपत्याप्रमाणे असलेल्या कोणत्याही कायद्याच्या अंतर्गत जनसंस्था संघटित केली जाते.

(1) ॲक्ट 1920 (2) ॲक्ट 1945 (3) ॲक्ट 1860 (4) ॲक्ट 1993

The school is run by registered under the Societies Registration ________ or a public trust Constituted Under any law for the time being in force.

(1) Act 1920 (2) Act 1945 (3) Act 1860 (4) Act 1993

---

73. एन.पी.ई., 1986 ने नवोदय विद्यालयांची शिफारस ________ देण्यासाठी केली.

(1) अक्षम विद्यार्थ्यांना विशेष शिक्षण
(2) ग्रामीण भागातील हुशार विद्यार्थ्यांना विशेष शिक्षण
(3) राष्ट्रीय एकात्मकतेसाठी शिक्षण
(4) शहरी भागातील हुशार विद्यार्थ्यांना शिक्षण

Navodaya schools are recommended by NPE, 1986 to give ________.

(1) special education to differently able students
(2) special education for rural talented students
(3) education for national integration
(4) education for urban talented students

---

74. लिंग गुणोत्तर म्हणजे :

(1) पुरुष व स्त्रिया यांच्यामधील संबंध
(2) जनसंख्यातील प्रौढ पुरुष संख्या आणि प्रौढ-स्त्री यांमधील गुणोत्तर
(3) जनसंख्येतील स्त्री संख्या आणि पुरुष संख्या यांमधील गुणोत्तर
(4) प्रत्येक 1000 पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या

Sex - ratio means :

(1) The relation between male and female
(2) The ratio between the number of adult male and adult female in a population
(3) The ratio between number of female and number of male in a population
(4) The number of females per 1000 males

---

75. खालीलपैकी कोणती संस्था राष्ट्रीय दृष्ट्या महत्वाचे दीर्घकालीन संशोधन प्रकल्प हाती घेते ?

(1) सी.एस.आय.आर (2) एन.आय.टी. (3) ए.आय.सी.टी.ई. (4) आय.आय.टी.

Which one of the following Institutions undertakes Long - range research projects of National importance ?

(1) CSIR (2) NIT (3) AICTE (4) IIT

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

76. संगणक ________ प्रकारचे यंत्र आहे.

(1) इलेक्ट्रिक (2) इलेक्ट्रॉनिक (3) मॅन्युअल (4) ऑपरेटिंग

Computer machine is the ________ type of machine.

(1) electric (2) electronic (3) manual (4) operating

---

77. सरकार समिती (1945) ने खालीलपैकी ________ ची शिफारस केली.

(1) इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी ची स्थापना

(2) इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट ची स्थापना

(3) नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी ची स्थापना

(4) इंडस्ट्रीयल ट्रेनिंग इन्स्टिट्यूट ची स्थापना

Sarkar Committee (1945) recommended ________ of the following.

(1) setting up of Indian Institute of Technology

(2) setting up of Indian Institute of Management

(3) setting up of National Institute of Technology

(4) setting up of Industrial Training Institute

---

78. शिक्षकांच्या गुणवत्तेसाठी वातावरण घडविणे.

(a) शिक्षकांचे विद्यार्थ्यांशी असणारे संबंध न संपणारी प्रक्रिया आहे.

(b) शिक्षकांनी आपले हक्क व जबाबदारीची जाणीव असली पाहिजे.

(c) सेवांतर्गत शिक्षक प्रशिक्षणाचे वर्ग नियमित असावे.

(d) माहिती समाजाकडून जबाबदार समाजाकडे वळण्यासाठी शिक्षक आता उदयोन्मुख झाले आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (d) (2) (c), (b) (3) सर्व बरोबर (4) (c), (d)

Climate building for Quality of teachers :

(a) Teachers relation with students is an ongoing process.

(b) Teachers should be aware of their rights and responsibilities.

(c) Regular session of inservice teacher training programme.

(d) Teachers are now emerging from an information society into responsive society.

Answer options :

(1) (a), (d) (2) (c), (b) (3) All correct (4) (c), (d)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

79. _________, _________ आणि समाजसेवा उपक्रम शिस्तबद्धता वाढविण्यासाठी योग्य विचार करायला लावतात.

(1) सांस्कृतिक कार्यक्रम

(2) आय.सी.टी. उपक्रम

(3) नॅशनल कॅडेट कॉप (एन.सी.सी.) रेडक्रॉस जूनीअर

(4) योग शिक्षण

_________, _________ and Social Service Activities will promote a proper spirit of discipline.

(1) Cultural activities

(2) I.C.T. activities

(3) National Cadet Corps, Junior Red Cross

(4) Yoga education

---

80. महाराष्ट्र विद्यापीठ कायदा, 1994 मध्ये _________ चा समावेश होतो.

(1) अकृषी विद्यापीठे

(2) कृषी आणि अकृषी विद्यापीठे

(3) अकृषी आणि तंत्रज्ञान विद्यापीठे

(4) कृषी आणि तंत्रज्ञान विद्यापीठे

Maharashtra University Act, 1994 covers _________.

(1) Non-agricultural universities

(2) Agricultural and Non-agricultural universities

(3) Non-agricultural and technical universities

(4) Agricultural and Technical universities

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

81. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (1986) मधील कार्यात्मक कार्यक्रमात हे सूचविले आहे :

(a) सर्व प्रवेश व्याख्यानास वैशिष्ट्यपूर्ण रचित अभिमुख कार्यक्रम आयोजित करणे.

(b) सर्व शिक्षकांसाठी पाच वर्षातून एकदा उजळणी वर्ग आयोजित करणे.

(c) शिक्षकांसाठी उद्‌बोधन वर्गाचे आयोजन करणे.

(d) सर्व शिक्षकांना कृतीसत्रे, परिसंवाद, कॉनफरन्स (सभा) मध्ये भाग घेण्यासाठी प्रोत्साहित करावे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c) बरोबर आहे (2) फक्त (b) बरोबर आहे

(3) (d), (a) बरोबर आहे (4) सर्व बरोबर आहेत

National Policy on education in its programme of action (1986) proposed :

(a) To organize specially designed orientation programme for all entrance lectures.

(b) To organized refresher courses for all the teachers at least ones in a five years.

(c) To organize orientation programme for the teachers

(d) To encouraged teachers to participate in workshop, seminars, conferences etc.

Answer options :

(1) (a), (b), (c) are correct (2) Only (b) is correct

(3) (d), (a) are correct (4) All are correct

---

82. ________ ला जोडलेल्या सर्व अल्पसंख्यांक धर्मावर किंवा भाषेवर आधारित संस्थांना आपल्या पसंतीप्रमाणे संस्था प्रस्थापित करणे व त्याचे प्रशासन करण्याचा हक्क आहे.

(1) कलम 45 (2) कलम 30 (I) (3) कलम 29 (I) (4) कलम 112

________ enjoins that all minorities whether based on religion or language shall have right to establish and administer educational institution of their choice.

(1) Article 45 (2) Article 30 (I) (3) Article 29 (I) (4) Article 112

---

83. ________ ने 1885 मध्ये राजकीय सजगतेद्वारा समाज आणि शिक्षणातील जागृती पुढे नेली.

(1) मुस्लीम लिग (2) इंडीयन नॅशनल कॉंग्रेस

(3) कोठारी कमिशन (4) नवीन शिक्षण धोरण

________ in 1885 the political consciousness seems to precede the social and educational consciousness.

(1) Muslim League (2) Indian National Congress

(3) Kothari Commission (4) New Education Policy

---

84. तंत्रविज्ञान हा औद्योगिक सहभागाचा सरळ विकास साधन्याच्या दिशेने प्रयत्न करण्याच्या उद्देशाने 1993 ला ________ ची सुरुवात सर्व आय.आय.टी. व आय.आय.एस.सी. मध्ये केली.

(1) एन.ओ.एस. (2) टि.डी.एम. (3) ए.आय.सी.टी.ई. (4) आय.आय.एम.

In 1993 the ________ started at all the IIT's and IISC with the objective of a concerted national effort towards the technology development with direct involvement and participation of industries.

(1) NOS (2) TDM (3) AICTE (4) IIM

---

85. ड्यॅनियल गोल्मनने सांगितलेल्या घटकांमधील कोणता भावनिक बुद्धिमत्तेशी संबंधित **नाही** ?

(a) स्वनियमितता

(b) अंतर्गत प्रेरणा

(c) स्वजागृती

(d) औदासीन्य

(e) सामाजिकता (समाज कौशल्य)

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) - (b) (2) (c) - (d)

(3) वरील सर्व (4) वरीलपैकी एकही नाही

Which is **not** the components of Emotional Intelligent as stated by Daniel Goleman ?

(a) Self regulation

(b) Internal motivation

(c) Self-awareness

(d) Empathy

(e) Social skill

Answer options :

(1) (a) - (b) (2) (c) - (d)

(3) All of the above (4) None of the above

---

86. शिक्षकांच्या व्यवसाय विकासाकरिता प्रवेश भरती झाल्यानंतर एक वर्षाचे प्रशिक्षण कोणी सुचविले ?

(1) मेहरोत्रा समिती (2) राममूर्ती समिती

(3) यशपाल समिती (4) यापैकी नाही

Who suggested one year training after recruitment of the teachers for their professional development ?

(1) Mehrotra Committee (2) Rammurti Committee

(3) Yashpal Committee (4) None of these

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

87. दहावीनंतर व्यवसाय निवडीसाठी विद्यार्थ्यांना अभियोग्यता चाचणी द्यावी कारण :

(1) दहावीनंतर काही विद्यार्थी शाळा सोडतात

(2) दहावीअगोदर विद्यार्थी चाचणी व्यवस्थित वाचू शकत नाहीत

(3) दहावीनंतर विद्यार्थी अकरावीला जातात

(4) दहावी हा व्यवसाय निवडीचा पहिला टप्पा आहे

Aptitude test can be best administered after 10th standard for career selection of students because ________.

(1) Some students leave the school after 10th standard

(2) Students cannot read the test properly before 10th standard

(3) After completion of 10th standard students admit in 11th standard

(4) Tenth standard is the first step of career selection

---

88. प्रौढ शिक्षण योजना (1978) मधील चर्चित विधाने :

(a) देशाच्या सामाजिक, आर्थिक विकासात आणि व्यक्ती विकासात निरक्षरता अडथळा निर्माण करते.

(b) अध्ययन, कार्य आणि जीवनमान हे अलग नाही तर, एकमेकांशी सहसंबंध जोडला तरच प्रत्येकाला अर्थ प्राप्त होतो.

(c) साक्षरता, संवाद आणि कार्य याद्वारे स्वतंत्र होऊन गरीब व निरक्षर आपला दर्जा उंचावू शकतात.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधान (a) बरोबर आहे
(2) विधान (a), (c) बरोबर आहे
(3) विधान (a), (b), (c) बरोबर आहे
(4) सर्व विधाने चूकीची आहेत

Issues of Adult Policy Statement (1978) :

(a) That illiteracy is a serious impediment to an individuals growth and to the country's socio-economic progress.

(b) Learning working and living are inseparable and each acquires a meaning only when correlated with others.

(c) Illiterate and the poor can rise to their own liberalism through literacy, dialogue and action.

Answer options :

(1) Statement (a) is correct
(2) Statements (a), (c) are correct
(3) Statements (a), (b), (c) are correct
(4) All statements are wrong

---

89. ज्ञानरचना वादाची तत्वे (यूनेस्को 2002) ने खालील प्रमाणे आहेत.

(a) अध्ययनकर्ता वैयक्तिक मते जागतिक आधाराच्या अनुभव आणि आंतक्रीयेवर बांधतो.

(b) विविध स्रोतातून गोळा केलेल्या ज्ञानातून नाविन्य व परिस्थितीजन्य विशेष आकलन तयार करणे.

(c) ज्ञानाचा उपयोग एखादी गोष्ट खोलवर एकदुसऱ्यात रुजविण्यासाठी विशेष संदर्भात करणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (c) (2) (c), (b) (3) (b), (a) (4) सर्व बरोबर

Constructivism has the following principles (UNESCO, 2002).

(a) Learners build personal interpretation of the world based on experiences and interactions.

(b) Create novel and situation specific understanding by 'assembling knowledge from diverse sources.

(c) Knowledge is embedded in the context in which it is used.

Answer options :

(1) (a), (c) (2) (c), (b) (3) (b), (a) (4) All correct

---

90. ________ त्या वेळी ________, ला पुढाकार घेवून ज्ञान चित्रमुद्रीत स्वरूपात करून त्याचा संच बनवून सर्व शिक्षक व विद्यार्थ्यांना उपलब्ध करून दिला.

(1) यू.जी.सी. - 1984 (2) एस.ई.आर.टी. - 1986

(3) एन.सी.टी.ई. - 1996 (4) एन.आय.ओ.एस. - 1992

________ as early ________, took the initiative to package the knowledge in video form and make it available to teacher and students.

(1) UGC - 1984 (2) SERT - 1986

(3) NCTE - 1996 (4) NIOS - 1992

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

91. अध्यापनात संगणकाचा उपयोग शिक्षकांना कोणत्या प्रणालीसाठी करता येतो ?

(a) संगणक हा शिक्षक आहे

(b) संगणक हे तटस्थ साधन आहे

(c) संगणक हे बोधात्मक साधन आहे

(d) संगणक हे अवधानाचे साधन आहे

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c) (2) (d), (c), (a) (3) (c), (a) (4) (d), (a)

Teachers approaches to using computers in their teaching :

(a) the computer as a tutor

(b) the computer as a neutral tool

(c) the computer as a cognitive tool

(d) the computer as a attention tool

Answer options :

(1) (a), (b), (c) (2) (d), (c), (a) (3) (c), (a) (4) (d), (a)

---

92. ________ आणि ________ हे, दोन्ही धर्मनिरपेक्षतेच्या संपूर्ण शिक्षणासाठी दोन मुख्य मुद्दे आहेत.

(1) राष्ट्रीय शिक्षण धोरण पी.ए.ओ. आणि राष्ट्रीय अभ्यासक्रम

(2) राष्ट्रीय आराखडा 2009 आणि 2012 चा कृती आराखडा

(3) राष्ट्रीय शिक्षण धोरण – भारत दृष्टी 2002 - 2020

(4) राष्ट्रीय ज्ञान आयोग आणि राष्ट्रीय शिक्षण धोरण

________ and ________ are the cardinal points towards total secular education.

(1) National Education Policy PAO and National Curriculum

(2) 2009 National framework and 2012 plan of action

(3) National Education Policy - India Vision 2002 - 2020

(4) National Knowledge Commission and National Education Policy

---

93. ________ वा मूल्य शिक्षणाचा अहवाल ________ मध्ये भारतीय संसदेत देण्यात येवून त्यात वैश्विक गाभाभूत मूल्यांचा समावेशकतेवर भर देण्यात आला.

(1) 89 - 1984 (2) 86 - 1987 (3) 81 - 1999 (4) 87 - 1993

The ________ Report on value education ________ submitted to the Indian Parliament has emphasised on inculcation of core Universal Value.

(1) 89th - 1984 (2) 86th - 1987 (3) 81st - 1999 (4) 87th - 1993

---

94. राष्ट्रीय लोकसंख्या योजनेच्या महत्वपूर्ण कृती :

(a) मुलींचे लग्नाचे वय 18 व मुलांचे लग्नाचे वय 21 पर्यंत वाढविले.

(b) कुटुंब नियोजन पद्धती अवलंबिण्यासाठी समूह प्रलोभन.

(c) शिक्षण व्यवस्थेत लोकसंख्या शिक्षणाची ओळख करून देणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) सर्व बरोबर (2) (a), (b) बरोबर (3) (c), (a) बरोबर (4) (b), (c) बरोबर

Important measures of National Population Policy :

(a) raising age of marriage to 18 years for girls and 21 years for boys.

(b) group incentives for adoption of family planning methods.

(c) introduction of population education in education system.

Answer options :

(1) All correct (2) (a), (b) correct (3) (c), (a) correct (4) (b), (c) correct

---

95. कोणते 'अत्रैय अरण्यक' शी संबंधित आहे ?

(a) विद्यार्थी मैदानावर (जमिनीवर) बसला पाहिजे.

(b) विद्यार्थी अध्ययनादरम्यान मागेही राहणार नाही आणि पुढेही जाणार नाही.

(c) विद्यार्थ्यांने अंगभर खुप वस्त्र परिधान करू नये.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) (2) (b)

(3) (c) (4) वरील सर्व

Which is from 'Aitareya Aranyaka' ?

(a) The student should sit on the ground.

(b) The student should not lean backward while learning nor lean forward.

(c) The student should not be covered with too much clothing.

Answer options :

(1) (a) (2) (b)

(3) (c) (4) All of the above

---

96. मानवी अधिकाराच्या सार्वत्रिक जाहीरनाम्या (UDHR) विषयी पुढीलपैकी कोणते विधान **अयोग्य** आहे ?

(1) हा जाहीरनामा 1948 साली घोषित झाला.

(2) या जाहीरनाम्यात गटांच्या अधिकारांचा समावेश आहे.

(3) या जाहीरनाम्याचा 1948 साली संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या आमसभेने स्वीकार केला.

(4) जाहीरनाम्याचा कलम क्र. 3 ते 21 मधे नागरी आणि राजकीय अधिकारांचा समावेश आहे.

Which one of the following statement about Universal Declaration of Human Rights (UDHR) is **incorrect** ?

(1) UDHR was declared in year 1948.

(2) Includes group rights in UDHR.

(3) UN General Assembly adopted it in year 1948.

(4) Includes civil and Political Rights in Articles No. 3 to 21 of UDHR.

---

97. आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाच्या न्यायाधीशांविषयीचे पुढीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे ?

(1) न्यायाधीशांचा कार्यकाळ नऊ वर्षांचा असतो.

(2) न्यायाधीशांची पुनर्निवड होऊ शकते.

(3) न्यायाधीशांची निवड आमसभा आणि सुरक्षा परिषदेकडून संयुक्तपणे होते.

(4) न्यायाधीशांची निवड त्यांच्या पात्रतेनुसार होते. त्यांच्या राष्ट्रीयत्वाच्या आधारे निवड होत नाही.

Which one of the following statement about Judges of International Court of Justice (ICJ) is **incorrect** ?

(1) The judges have term of nine years.

(2) Judges may be reelected.

(3) Judges are elected jointly by the General Assembly and the Security Council.

(4) Judges are chosen on the basis of their qualifications not on the basis of nationality.

---

98. दरवर्षी 9 मे रोजी साजरा केला जाणारा युरोप दिन म्हणजे ऐतिहासिक ________ घोषणेचा वर्धापन दिन असतो.

(1) बेकन (2) कोपनहेगन (3) शुमन (4) वॉर्सा

Europe day held on 9th May every year is the anniversary of the historical ________ declaration.

(1) Bacon's (2) Copenhagen (3) Schuman (4) Warsaw

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

99. पुढीलपैकी कोणत्या संघटना या प्रादेशिक संघटना **नाहीत** ?

(a) सार्क (b) आसियान

(c) इ.यु. (d) ओपेक

(e) ए.यू. (f) कॉमनवेल्थ

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (f) (2) (e), (d) (3) (d), (f) (4) (e), (c)

Which of the following organisations are **not** regional organisation ?

(a) SAARC (b) ASEAN

(c) EU (d) OPEC

(e) AU (f) Commonwealth

Answer options :

(1) (a), (f) (2) (e), (d) (3) (d), (f) (4) (e), (c)

---

100. एका प्रौढ साक्षरता कार्यक्रमांतर्गत स्त्रियांचा एक गट वाचायला आणि लिहायला शिकला. आता :

(a) त्या खाजगी जीवनाचा एक नवीन मानक तयार करतील.

(b) त्यांचा खाजगी वेळ असेल त्यावेळात त्या रोजनिशी लिहीतील.

(c) त्या अधिक कल्पक होतील, विचारांशी झुंजतील आणि उत्तम भावनिक अभिव्यक्ती करतील.

(d) मूल्यांचा आणि त्यांच्या स्वत:च्या भूमिकांचा नवा हिशोब मांडतील.

वरीलपैकी कोणती विधाने **सत्य** आहेत ?

(1) फक्त (c) (2) फक्त (a)

(3) फक्त (d) (4) वरील सर्व विधाने सत्य आहेत

Through an adult literacy programme a group of women was able to read and write. Now they may :

(a) Create a new norm of privacy.

(b) Create private time when they can write diaries.

(c) Be more imaginative and engage in reflection and emotional expression.

(d) Begin to renegotiate values and their own roles.

Which of the above statements are **true** ?

(1) Only (c) (2) Only (a)

(3) Only (d) (4) All the above statements are true

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

101. राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाकडे करण्यात येणाऱ्या तक्रारींच्यासंबंधी पुढीलपैकी कोणते विधान **योग्य** आहे ?

(1) तक्रारी केवळ हिंदी किंवा इंग्रजी भाषेतच असाव्यात.

(2) फोनवरुन तक्रारी स्वीकारण्यात येणार नाहीत.

(3) आयोगाकडे स्वत:चे तपास कर्मचारी नाहीत.

(4) आयोगाकडे सशस्त्र सेना विरोधी तक्रारीही सादर करता येतात.

Which of the following statement related with complaints to National Human Rights Commission (NHRC) is **correct** ?

(1) Complaints should be in Hindi or English language only.

(2) Complaints cannot be received through phone calls.

(3) NHRC does not have its own investigating staff.

(4) Complaints against Armed forces are entertained by NHRC.

---

102. पुढीलपैकी कोणत्या घोषणापत्राने 'स्त्री अधिकार हे मानवी अधिकार आहेत'. ही घोषणा केली आहे ?

(1) तेहरान घोषणापत्र (2) बीजिंग घोषणापत्र

(3) जीनिव्हा घोषणापत्र (4) वॉशिंग्टन घोषणापत्र

Which one of the following declaration has declared 'women's rights are human rights' ?

(1) Tehran declaration (2) Beijing declaration

(3) Geneva declaration (4) Washington declaration

---

103. मानवी विकास निर्देशांक हा मानवी विकासाची प्रमुख परिमाणे मोजणाऱ्या ________ निर्देशांकांवर आधारित आहे.

(1) चार (2) तीन (3) पाच (4) सहा

The Human Development Index is based on ________ indices which measure key dimensions of human development.

(1) four (2) three (3) five (4) six

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

104. मानवाधिकार आणि त्यांचे संरक्षण यासंबंधी भारतीय संविधानातील पुढीलपैकी कोणती कलमे संबंधित आहेत ?

(a) कलम क्र. 14 (b) कलम क्र. 17 (c) कलम क्र. 21

(d) कलम क्र. 32 (e) कलम क्र. 226

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c) (2) (a), (b), (c), (d), (e)

(3) (b), (c), (d) (4) (a), (b), (d), (e)

Which one of the following articles of Indian Constitution are related with Human Rights and their protection ?

(a) Article 14 (b) Article 17 (c) Article 21

(d) Article 32 (e) Article 226

Answer options :

(1) (a), (b), (c) (2) (a), (b), (c), (d), (e)

(3) (b), (c), (d) (4) (a), (b), (d), (e)

---

105. युरोपीय संघाविषयीचे पुढीलपैकी कोणते विधान **अयोग्य** आहे ?

(1) युरोपात राजकीय शांततेस चालना देण्यासाठी इयुची निर्मिती दुसऱ्या महायुद्धानंतर झाली.

(2) इयुची सुरवात एक आर्थिक संघ म्हणून झाली आणि आता तिने राजकीय संघ स्वरूपात प्रवेश केला आहे.

(3) इयुला 2012 च्या नोबेल शांतता पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले आहे.

(4) 1993 साली युरोपीय आर्थिक परिषदेचे (EEC) चे नामकरण करून इ.यु. अस्तित्वात आली.

Which one of the following statement about European Union (EU) is **incorrect** ?

(1) EU was created after WW II to faster political peace in Europe.

(2) EU began as economic union and has entered into political union.

(3) In 2012 EU was awarded with Noble Peace Prize.

(4) EU came into existence after renaming European Economic Council (EEC) in year 1993.

---

106. झेक आणि स्लोव्हाक गणराज्ये संयुक्त राष्ट्रांमध्ये ________ साली सदस्य देश म्हणून स्वीकारले गेले.

(1) 1945 (2) 1991 (3) 1992 (4) 1993

Czech and Slovak republics were admitted to the United Nations as member states in ________.

(1) 1945 (2) 1991 (3) 1992 (4) 1993

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

107. संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या सुरक्षा परिषदेचे पुढीलपैकी कोणते कार्य **नाही** ?

(1) आंतरराष्ट्रीय संघर्षाप्रत नेणाऱ्या कोणत्याही परिस्थिती वा वादाचा तपास करणे.

(2) आक्रमक (देशाविरुद्ध) लष्करी कृती करणे.

(3) नवीन सदस्याच्या स्वीकृतीसाठी शिफारस करणे.

(4) संयुक्त राष्ट्रासोबत विशेषीकृत यंत्रणांचे संबंध ठरवण्यासाठी त्यांच्याशी करार करणे, वाटाघाटी करणे.

Which of the following is **not** the function of the Security Council of the United Nation ?

(1) To investigate any dispute or situation which might lead to International friction.

(2) To take military action against the aggressor.

(3) To recommend admission of new member.

(4) To negotiate agreements with the specialised agencies defining their relations with UN.

---

108. खालीलपैकी कोणते देश हे 'ओपेक' (OPEC) या संघटनेचे सदस्य आहेत ?

(a) अल्जेरिया (b) नायजेरिया

(c) व्हेनेझुएल (d) इराण

(e) मलेशिया (f) इंडोनेशिया

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c), (d), (e), (f) (2) (a), (b), (c), (d), (f)

(3) (a), (c), (d), (e), (f) (4) (a), (d), (e), (f)

Which of the following countries are members of OPEC ?

(a) Algeria (b) Nigeria

(c) Venezuela (d) Iran

(e) Malaysia (f) Indonesia

Answer options :

(1) (a), (b), (c), (d), (e), (f) (2) (a), (b), (c), (d), (f)

(3) (a), (c), (d), (e), (f) (4) (a), (d), (e), (f)

---

109. राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाचे अध्यक्ष आणि सदस्यांची नेमणूक राष्ट्रपती एका मंडळाच्या शिफारशीवरून करतात, या मंडळाचे सदस्य कोण असतात ?

(a) पंतप्रधान
(b) लोकसभेचे सभापती
(c) गृहमंत्री
(d) लोकसभेचे विरोधी पक्ष नेते
(e) राज्यसभेचे विरोधी पक्ष नेते
(f) राज्यसभेचे उपसभापती
(g) लोकसभेचे उपसभापती

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c), (d), (e), (f), (g)   (2) (a), (b), (c), (d), (e), (f)
(3) (a), (b), (c), (d), (f)   (4) (a), (b), (d), (e), (f), (g)

Chairman and members of NHRC have been appointed by President on the basis of recommendation of a council comprising of :

(a) PM
(b) Speaker of Lok Sabha
(c) Home Minister
(d) Leader of opposition of Lok Sabha
(e) Leader of opposition of Rajya Sabha
(f) Deputy Chairman of Rajya Sabha
(g) Deputy Speaker of Lok Sabha

Answer options :

(1) (a), (b), (c), (d), (e), (f), (g)   (2) (a), (b), (c), (d), (e), (f)
(3) (a), (b), (c), (d), (f)   (4) (a), (b), (d), (e), (f), (g)

---

110. संयुक्त राष्ट्रसंघाची विशेषीकृत अभिकरणे चढत्या कालानुक्रमे मांडा.

(a) यु.पी.यु   (b) आय.एल.ओ   (c) युनेस्को   (d) डब्लू.एच.ओ.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c), (d)   (2) (a), (c), (b), (d)
(3) (b), (a), (c), (d)   (4) (b), (c), (d), (a)

Chronologically arrange the specialised agencies of UNO in ascending order :

(a) UPU   (b) ILO   (c) UNESCO   (d) WHO

Answer options :

(1) (a), (b), (c), (d)   (2) (a), (c), (b), (d)
(3) (b), (a), (c), (d)   (4) (b), (c), (d), (a)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

111. संयुक्त राष्ट्र आमसभेने आपल्या _________ व्या खुल्या अधिवेशनामध्ये 10 डिसेंबर, 1948 रोजी वैश्वीक मानवी हक्कांच्या घोषणेचा ठराव क्र. 217 A(III) संमत करून स्वीकारला.

(1) 183 (2) 186 (3) 173 (4) 153

The resolution 217 A(III) about Universal Declaration of Human Rights was adopted by the UN General Assembly in its _________ plenary meeting on 10th December, 1948.

(1) 183rd (2) 186th (3) 173rd (4) 153rd

---

112. भारताच्या सहस्त्रक विकास उद्दीष्टांच्या चौकटीमध्ये सर्व _________ उद्दीष्टांचा _________ लक्ष्यांचा आणि संबंधित _________ निर्देशकांचा समावेश होतो.

(1) 8, 21, 60 (2) 8, 11, 18 (3) 8, 12, 35 (4) 8, 18, 53

India's Millennium Development Goals Framework includes all _________ goals _________ targets and related _________ indicators.

(1) 8, 21, 60 (2) 8, 11, 18 (3) 8, 12, 35 (4) 8, 18, 53

---

113. नुकताच अफगाणिस्तान खालीलपैकी कोणत्या संघटनेचा सदस्य बनला आहे ?

(1) अलिप्ततावादी चळवळ (2) सार्क

(3) आसियान (4) अरब लीग

Recently Afghanistan has become member of which of the following organisation ?

(1) NAM (2) SAARC

(3) ASEAN (4) Arab League

---

114. पुढीलपैकी **अयोग्य** जोडी कोणती आहे ?

	संघटनेचे नाव	**मुख्यालय**
(1)	आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना	जीनिव्हा
(2)	विश्व बौद्धिक संपदा संघटना	जीनिव्हा
(3)	विश्व आरोग्य संघटना	जीनिव्हा
(4)	आंतरराष्ट्रीय दूरसंदेश यंत्र संघ	जीनिव्हा

Which one of the following pair is **incorrectly** matched ?

	Name of Agency	**Headquarter**
(1)	International Labour Organisation (ILO)	Geneva
(2)	World Intellectual Property Organisation (WIPO)	Geneva
(3)	World Health Organisation (WHO)	Geneva
(4)	International Telephone Union (ITU)	Geneva

---

115. सार्क देशामधील सहकार्याची क्षेत्रे कोणती आहेत ?

(a) शेती
(b) पर्यटन
(c) ऊर्जा
(d) संरक्षण
(e) शिक्षण
(f) क्षेपणास्त्रांचे तंत्रज्ञान
(g) व्यापार

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c), (d), (e), (f), (g)
(2) (a), (b), (c), (e), (g)
(3) (a), (b), (e), (f), (g)
(4) (a), (c), (e), (g)

What are the areas of cooperation between SAARC countries ?

(a) Agriculture
(b) Tourism
(c) Energy
(d) Defence
(e) Education
(f) Missile Technology
(g) Trade

Answer options :

(1) (a), (b), (c), (d), (e), (f), (g)
(2) (a), (b), (c), (e), (g)
(3) (a), (b), (e), (f), (g)
(4) (a), (c), (e), (g)

---

116. फाशी किंवा जन्मठेपेची शिक्षा होवू शकणारा गुन्हा केल्याच्या आरोप असणाचा व्यक्तिला अटक करताना __________ मधील कलम क्र. 46 पोलीसांना वाजवी बळाचा वापर करण्याचा अधिकार देते अशा बळाचा वापर त्या व्यक्तिच्या मृत्युस कारणीभूत ठरत असेल तरी.

(1) भारतीय दंड विधान
(2) फौजदारी प्रक्रिया संहिता
(3) मानवी हक्क संरक्षण कायदा, 1993
(4) दहशतवाद प्रतिबंधक कायदा, 2002

Section 46 of the __________ authorises the police to use reasonable force, even extending up to the causing of death, while arresting a person accused of an offence punishable with death or imprisonment for life.

(1) Indian Penal Code
(2) Criminal Procedure Code
(3) Protection of Human Rights Act, 1993
(4) Prevention of Terrorism Act, 2002

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

117. आशिया पॅसिफिक आर्थिक सहकार्य संघटनेचे नेते 1994 मध्ये बोगोर येथे एकत्र जमले आणि त्यांनी आपल्या संघटनेच्या विकासासाठी काही लक्ष्ये निश्चित केली. या लक्ष्यांना 'बोगोर उद्दिष्टे' म्हणतात. बोगोर शहर, जिथे ही उद्दिष्टे निश्चित केली गेली ते, ________ मध्ये आहे.

(1) ब्रुनेई दारूसलाम (2) चिली

(3) इंडोनेशिया (4) पेरू

Leaders of the Asia Pacific Economic Cooperation gathered in Bogor in 1994 and set some targets for the development of their organisation. These targets are known as ' Bogor Goals'. The Bogor city where these targets were set is located in ________.

(1) Brunei Darussalam (2) Chile

(3) Indonesia (4) Peru

---

118. 2005 च्या जागतिक परिषदेमध्ये संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या मानव अधिकार आयोगाची जागा ________ यंत्रणेने घेतली आहे.

(1) संयुक्त राष्ट्रसंघाची मानव अधिकार परिषद

(2) संयुक्त राष्ट्रसंघाचा मानव अधिकार संबंधी आंतरराष्ट्रीय आयोग

(3) संयुक्त राष्ट्रसंघाचा मानव अधिकाराविषयीचा करार

(4) मानव अधिकारासंबंधी उच्चायुक्तांचे कार्यालय

UN Commission on Human Rights has been replaced by ________ body in 2005 world summit.

(1) UN Human Rights Council

(2) International Commission of UN on Human Rights

(3) Agreement of UN on Human Rights

(4) Office of High Commissioner on Human Rights

---

119. संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या सनदेच्या कलम क्र. 1 मधे संघाची उद्दिष्टे मांडण्यात आली आहेत. त्यापैकी **अयोग्य** उद्दिष्ट पुढीलपैकी कोणते आहे ते शोधा.

(1) आंतरराष्ट्रीय शांतता आणि सुरक्षा टिकवणे.

(2) राष्ट्राराष्ट्रांमध्ये मैत्रीपूर्ण संबंध विकसित करणे.

(3) राष्ट्रसंघाची अंतीम उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी राष्ट्रांच्या कृतींचा मेळ साधणारे केंद्र बनणे.

(4) आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक आणि राजकीय स्वरूपाच्या आंतरराष्ट्रीय समस्या सोडवण्यासाठी आंतरराष्ट्रीय सहकार्य मिळवणे.

The purpose of UN as laid down in Article 1 of the UN Charter are as follows. Find out **incorrect** purpose :

(1) To maintain international peace and security.

(2) To develop friendly relations among nations.

(3) To be a centre for harmonising the actions of nations in the attainment of these common ends.

(4) To achieve international cooperation in solving international problems of an economic, social, cultural, political character.

---

120. राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाच्या कार्यासंबंधी पुढीलपैकी कोणते विधान **अयोग्य** आहे ?

(1) आयोग स्वत:च्या पुढाकाराने चौकशी करू शकतो.

(2) बळी पडलेल्या व्यक्तिच्या वतीने इतर कोणत्याही व्यक्तिने सादर केलेल्या याचिकेनुसार आयोग चौकशी करू शकतो.

(3) राज्य सरकारच्या लिखित परवानगीने आयोग राज्य सरकारच्या नियंत्रणाखालील कोणत्याही तुरुंग वा संस्थेला भेट देऊ शकतो.

(4) आयोग मानवाधिकारांसंबंधी करार व इतर आंतरराष्ट्रीय साधने यांचा अभ्यास करून त्यांच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी शिफारशी करतो.

Which one of the following statement related with functions of National Human Rights Commission (NHRC) is **incorrect** ?

(1) It can inquire on its own initiative.

(2) It can inquire on a petition presented to it by any other person than victim on behalf of victim.

(3) It can visit any jail or any other institute under the control of state government with written permission.

(4) It studies treaties and other international instruments on Human Rights and make recommendation for their effective implementation.

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

121. पुढीलपैकी कोणते विधान **चूक** आहे ?

(a) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाचा (1986) उद्देश, 6 ते 11 वर्षे वयोगटातील सर्व दलित मुलांची नोंदणी करणे तसेच 11 ते 14 वयोगटातील 75 टक्के मुलांची नोंदणी करणे हा आहे.

(b) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी आपल्या अनुयायांना 24 प्रतिज्ञा-नियम घालून दिले आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) फक्त (2) (b) फक्त

(3) दोन्ही (a) आणि (b) (4) (a) आणि (b) दोन्ही बिनचूक आहेत

Which of the following statement is **wrong** ?

(a) National Policy on Education (1986) is aimed at universal enrolment of all Dalit Children in the age group of 6 - 11 and 75% enrolment in the age group 11 - 14.

(b) Dr. Babasaheb Ambedkar prescribed 24 vows to his followers.

Answer options :

(1) (a) only (2) (b) only

(3) Both (a) and (b) (4) Both (a) and (b) are right

---

122. सामाजिक दृष्ट्या वंचित वर्गासाठी खालीलपैकी कोणत्या योजना आहेत ?

(a) अन्न सुरक्षितता पुरविणे

(b) शिक्षण आणि नोकऱ्यात आरक्षण

(c) ग्रामीण भूमिहीन मजुरांच्या उत्पन्न वाढीसाठी योजना

(d) वृद्धापकाळासाठी सुरक्षा जाळे

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) फक्त (2) (c) आणि (d) फक्त

(3) (a), (b) आणि (c) (4) सर्व (a), (b), (c) आणि (d)

Which of the following are schemes for the socially deprived class ?

(a) Providing food security

(b) Reservation in education and jobs

(c) Augmenting income of rural landless labour

(d) Safety net for old age

Answer options :

(1) (a) and (b) only (2) (c) and (d) only

(3) (a), (b) and (c) (4) All (a), (b), (c) and (d)

---

123. जोड्या लावा :

(a)	हेल्प एज इंडिया	(i)	80 वर्षांवरील ज्येष्ठ नागरिकांच्या सन्मानार्थ ज्येष्ठ दिन साजरा
(b)	एज केअर इंडिया	(ii)	पुनर्वसनासाठी 'आजी दत्तक' योजना
(c)	वृद्धाश्रम	(iii)	60 वर्षांवरील गरीब निराधार 25 व्यक्तींसाठी निवासी एकक
(d)	वृद्धांसाठी दिन केंद्रे	(iv)	शहरी झोपडपट्टी, ग्रामीण प्रदेशातील 60 पेक्षा अधिक वयाच्या 50 व्यक्तींसाठी देखभाल

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)
(2)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(3)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
(4)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)

Match the following :

(a)	Help Age India	(i)	Celebrates Elder Day to honour senior citizens (80+)
(b)	Age Care India	(ii)	'Adopt a Granny' Scheme to provide rehabilitation
(c)	Old Age Homes	(iii)	Residential unit for 25 poor destitute persons above 60
(d)	Day Care centres for the aged people	(iv)	For 50 persons above 60 in urban slum, rural areas

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)
(2)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(3)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
(4)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)

---

124. 2011 च्या जनगणनेनुसार भिन्नपणे सक्षम (विकलांग) लोकांची अनुमानित लोकसंख्या किती आहे ?

(1) 18 दशलक्ष (2) 21.9 दशलक्ष (3) 26.8 दशलक्ष (4) 40.0 दशलक्ष

As per the Census of 2011, the differently abled population is estimated to be :

(1) 18 million (2) 21.9 million (3) 26.8 million (4) 40.0 million

---

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

125. हिंदू दत्तक विधान व पोटगी कायद्याच्या कलम 20 अन्वये खालीलपैकी कोणते विधान **बरोबर नाही** ?

(a) हिंदू पुरुष हा वयस्क आई-वडिलांचे पालन पोषण करण्यास जबाबदार असतो.

(b) आपले पालन पोषण करण्यास असमर्थ वयस्क आई-वडील मुलास पोटगी मागू शकतात.

(c) स्वत:ची मुले नसणारी, सावत्र आई सुद्धा, सावत्र मुलास पोटगी मागू शकते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (c) (2) (b) आणि (c)

(3) (a) आणि (b) (4) सर्व विधाने बरोबर आहेत

As per sec. 20 of Hindu Adoption and Maintenance Act which of the following statements **is not correct** ?

(a) Hindu male is responsible for the maintenance of aged parents.

(b) Aged parents who are unable to take care of themselves can ask their son for maintenance.

(c) Stepmother, not having her own children, can also demand maintenance from her stepson.

Answer options :

(1) (c) only (2) (b) and (c)

(3) (a) and (b) (4) All statements are correct

---

126. पुढीलपैकी **अचूक** विधान कोणते ?

(a) विकलांगांच्या क्षेत्रात कार्य करतांना वैयक्तिक भिन्नता महत्वाची मानली जात नाही.

(b) विकलांगांच्या संस्थागत काळजीसाठी संस्था स्थापन करणे आणि काळजी वाहकांना प्रशिक्षण देणे, या दोन नॅशनल ट्रस्ट ऑन सेरिब्रल पाल्सीच्या योजना आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b)

(3) (a) आणि (b) (4) दोन्ही विधाने चुकीची आहेत

Which of the following statements is **correct** ?

(a) Individuality is not considered important while working in the field of differently abled.

(b) Establishing organisations for institutional care of differently abled and training the care givers, are the two schemes of National Trust on Cerebral Palsy.

Answer options :

(1) (a) only (2) (b) only

(3) (a) and (b) (4) Both statements are wrong

---

127. पुढीलपैकी कोणते/ती विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(a) 'नर्मदा सागर' मध्य प्रदेशात आहे.

(b) भौतिक जीवन पुन्हा परत मिळणे, हीच विपत्तीग्रस्त विस्थापित लोकांना, इतर अन्य कोणत्याही कृतीपेक्षा, तात्काळ गरजेची असणारी, उपचारक कृती असते.

(c) 'धिमी आपत्ती' हा आपत्तीचा एक प्रकार आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (b) आणि (c) (2) (a) आणि (b) (3) (a) आणि (c) (4) (c) फक्त

Which of the following statement/s is/are **correct** ?

(a) 'Narmada Sagar', is located in M.P.

(b) Restoration of material lives is the only immediate remedial measure, needed by those who are displaced due to disaster, than anything else.

(c) 'Slow disaster', is a type of disaster.

Answer options :

(1) (b) and (c) (2) (a) and (b) (3) (a) and (c) (4) (c) only

---

128. पुढीलपैकी कोणते विधान **बरोबर** आहे ?

(a) ज्येष्ठ व्यक्तिंसाठीचे राष्ट्रीण धोरण 1998 मधे तयार करण्यात आले व 1999 मधे स्वीकृत केले गेले.

(b) 'जागतिक ज्येष्ठ नागरिक दिन', दरवर्षी 16 जूनला साजरा करण्यात येतो.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b)

(3) दोन्ही (a) आणि (b) (4) (a) आणि (b) पैकी कोणतेही नाही

Which of the following statements is **correct** ?

(a) National Policy for older persons was formulated in 1998 and was adopted in 1999.

(b) 'World Elderly Citizens Day' is celebrated on 16th June every year.

Answer options :

(1) Only (a) (2) Only (b)

(3) Both (a) and (b) (4) None of (a) and (b)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

129. भारतातील सामाजिक दृष्ट्या वंचित वर्गासाठी कल्याणकारी योजना खालीलपैकी कोणत्या आहेत ?

(a) केंद्रवर्ती अंदाजपत्रक योजना

(b) दारिद्र्यरेषेखालील अनुसूचित जातीच्या कुटुंबांसाठी स्वयंरोजगाराच्या योजना

(c) अत्याचार पीडितास (अनु.जाती व अनु. जमाती) आर्थिक मदत

(d) हाताने मैला साफ करणाऱ्यांचे पुनर्वसन

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b) आणि (c)

(3) फक्त (a), (b) आणि (c) (4) सर्व (a), (b), (c) आणि (d)

Which of the following are welfare schemes for the socially deprived class in India ?

(a) Nucleus Budget Schemes

(b) Schemes for self employment for BPL scheduled caste families

(c) Financial assistance to SC and ST victims of atrocities

(d) Rehabilitation of manual scavengers

Answer options :

(1) (a) only (2) (b) and (c) only

(3) (a), (b) and (c) only (4) All (a), (b), (c) and (d)

---

130. पुढीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/त ?

(a) महाराष्ट्रातील सफाई कामगारांच्या मुलांच्या शिक्षणासाठी शासनातर्फे पब्लिक स्कूलस्, स्थापन केली गेली आहेत.

(b) अस्वच्छ व्यवसायात काम करणाऱ्या कोणत्याही जाती धर्माच्या कामगारांच्या मुलांना, शासनाकडून मॅट्रिक पूर्व शिष्यवृत्ती दिली जाते, ज्यासाठी उत्पन्नाची कोणतीही मर्यादा नसते

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) फक्त (2) (b) फक्त

(3) (a) आणि (b) (4) दोन्ही (a) आणि (b) विधाने चूक आहेत

Which of the following statement/s is/are **correct** ?

(a) Public schools are established for the education of the children of sanitation workers in Maharashtra by the Government.

(b) Children of sanitary workers, workers engaged in tanning profession, belonging to any caste and religion are given pre-matric scholarship, without any limit of income.

Answer options :

(1) (a) only (2) (b) only

(3) (a) and (b) (4) Both (a) and (b) are incorrect

---

131. आंतरराष्ट्रीय श्रम संघटनेच्या विभिन्न जबाबदाऱ्यामध्ये खालीलपैकी कशाचा अंतर्भाव होतो ?
(a) आंतरराष्ट्रीय श्रम मानक निश्चित करणे.
(b) सर्व स्वरूपातील जबरी/सक्तीचे श्रम नष्ट करणे.
(c) बाल मजुरीचे उच्चाटन करणे.
(d) संशोधन आणि माहितीचा प्रसार करणे.

पर्यायी उत्तरे :
(1) (a) आणि (d) फक्त (2) (b) आणि (c) फक्त
(3) (a), (b) आणि (c) (4) सर्व (a), (b), (c) आणि (d)

International Labour Organisation's diverse tasks include which of the following ?
(a) Setting international labour standards.
(b) Elimination of all forms of forced/compulsory labour.
(c) Abolition of child labour.
(d) Research and dissemination of information.

Answer options :
(1) (a) and (d) only (2) (b) and (c) only
(3) (a), (b) and (c) (4) All (a), (b), (c) and (d)

---

132. पुढील कायद्यांपैकी कोणत्या कायद्यात, अनुसूचित जाती व जमातींना समान संधी मिळण्याची काळजी घेणाऱ्या अनुसूचित जाती, जमातींच्या अधिकारांचा व सुरक्षेचा समावेश आहे ?
(a) नागरी हक्क संरक्षण कायदा, 1955
(b) भारतीय वन कायदा, 1927
(c) वन (संवर्धन) कायदा, 1980
(d) कायदेशीर सेवा अधिकार मंडळ कायदा, 1987

पर्यायी उत्तरे :
(1) सर्व (a), (b), (c) आणि (d)
(2) (d) वगळता सर्व
(3) (c) आणि (d) वगळता सर्व
(4) फक्त (a)

Which of the following legislation contains rights and safeguards for SC and ST, to take care of equal opportunities for them ?
(a) Protection of Civil Rights Act, 1955
(b) Indian Forest Act, 1927
(c) Forest (Conservation) Act, 1980
(d) Legal Services Authorities Act, 1987

Answer options :
(1) all (a), (b), (c) and (d)
(2) all except (d)
(3) all except (c) and (d)
(4) only (a)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

133. कृती/कार्यक्रम आणि आंतरराष्ट्रीय एजन्सी यांच्या जोड्या लावा :

(a)	विकलांग व्यक्तिंच्या प्रकल्पाना बीज भांडवल देणे	(i)	मुक्ती, चेन्नाई, तामीळनाडू
(b)	आंतरराष्ट्रीय स्तरावर धोरणे कार्यक्रम, आराखडा स्विकारण्यास प्रोत्साहन देणे	(ii)	सी.बी.आर., टेक्सास यु.एस.
(c)	समुदायाधारित पुनर्वसन	(iii)	ॲडॅप्टीव्ह एन्व्हायर्नमेंट सेंटर, बोस्टन, यु.एस.
(d)	मोफत कृत्रीम अवयव/कुबडी पुरविणे	(iv)	इबिलीस, फिनलंड

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(2)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(3)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
(4)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)

Match the activity/programme and the international agency :

(a)	Seed Funds for projects of disabled	(i)	Mukti, Chennai (T.N.)
(b)	Promoting international adoption of policies programmes and design	(ii)	CBR, Texas U.S.
(c)	Community based Rehabilitation	(iii)	Adaptive Environment Centre, Boston, U.S.
(d)	Provide free artificial limbs/calipers	(iv)	IBLIS, Finland

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(2)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(3)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
(4)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)

134. पुढीलपैकी **चुकीचे** विधाने कोणते ?

(a) 'श्रावणबाळ निवृत्ती वेतन योजनेत' दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबाच्या यादीत नाव असणाऱ्या 60 वर्षे वयावरील वृद्धाला ₹ 12,000 चे अनुदान दरवर्षी देण्यात येते.

(b) 'मातोश्री वृद्धाश्रम योजना', महाराष्ट्रात आज पूर्णपणे अनुदानित आहे.

(c) आंतरराष्ट्रीय वृद्ध वर्ष, 1998 साली सर्व वयासाठी समाज या विषयासह साजरे झाले.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (c) (2) फक्त (b)

(3) सर्व (a), (b) आणि (c) (4) (a), (b) आणि (c) पैकी कोणतेही नाही

Which of the following statements is **incorrect** ?

(a) Aged above the age of 60 years, having name in a family below poverty line is given a grant of ₹ 12,000 per year under, 'Shravan Bal Pension Scheme'.

(b) 'Matoshree Old Age Home Scheme', in Maharashtra state is fully granted today.

(c) 'International Year for the Older Persons', was celebrated in 1998 with the theme of society for all ages.

Answer options :

(1) (a) and (c) (2) (b) only

(3) All (a), (b) and (c) (4) None of (a), (b) and (c)

---

135. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/विधाने **सत्य** आहे/आहेत ?

(a) विकासामुळे होणाऱ्या विस्थापनाचा दुष्परिणाम भारतातील 40 - 50% आदिवासी लोकांवर झाला आहे.

(b) धरणे, खाण, उद्योग आणि वन संवर्धन सारख्या मोठ्या विकास प्रकल्पामुळे 1990 पर्यंत 85 लाखापेक्षा अधिक आदिवासी विस्थापित झाले.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) सत्य तर (b) खोटे आहे (2) (b) सत्य तर (a) खोटे आहे

(3) (a) आणि (b) दोन्ही सत्य आहेत (4) (a) आणि (b) दोन्ही खोटे आहेत

Which of the following statements is/are **true** ?

(a) The development induced displacement affects 40 - 50% of Tribal people in India.

(b) Over 85 lakh tribal people were displaced until 1990 on account of mega development projects like dams, mining, industry and conservation of forests.

Answer options :

(1) (a) is true (b) is false (2) (b) is true (a) is false

(3) Both (a) and (b) are true (4) Both (a) and (b) are false

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

136. वाजवी नुकसान भरपाईचा हक्क आणि भूमी अधिग्रहण, पुनर्वसन आणि पुनर्वसाहत यात पारदर्शकता (सुधारणा विधेयक 2015) खालीलपैकी कशाची तरतूद करते ?

(a) प्राधिकाऱ्याने भूमी अधिग्रहण जेथे घडेल त्या जिल्ह्यात आक्षेपांच्या निराकरणासाठी सुनावणी घेतली पाहिजे.

(b) न्यायालयाने शासकीय कर्मचाऱ्याने केलेल्या कोणत्याही गुन्ह्यांची दखल फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम 197 नुसार घ्यावी.

(c) बाधित कुटुंबातील किमान एकास सक्तीने रोजगार देणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a)

(2) फक्त (b)

(3) फक्त (c)

(4) सर्व (a), (b) आणि (c)

The Right to fair compensation and Transparency in Land Acquisition, R and R (Amendment Bill, 2015) provides for which of the following ?

(a) The Authority shall hold the hearing in the District where land acquisition takes place for settlement of objections.

(b) The court to take cognizance of any offence committed by Government employee as per sec. 197 of CPC.

(c) Compulsory employment to atleast one member of affected families.

Answer options :

(1) (a) only

(2) (b) only

(3) (c) only

(4) All (a), (b) and (c)

137. सामाजिक न्याय व सबलीकरण मंत्रालयाद्वारा वृद्धासंबंधित कार्यक्रमासाठी अर्थसहाय्याची योजना स्वयंसेवी संस्थासाठी स्थापना आणि देखभालीसाठी राबविली जाते :

(a) वृद्धांसाठी दिन देखभाल केंद्रे

(b) वृद्धाश्रम

(c) फिरते वैद्यकिय देखभाल एकक

(d) वृद्धांसाठी संस्थाखेरिज सेवा

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) फक्त (2) (b) फक्त

(3) (c) फक्त (4) सर्व (a), (b), (c) आणि (d)

Ministry of Social Justice and Empowerment implements a scheme of assistance for programmes relating to the aged for voluntary organisations for establishing and maintaining :

(a) Day Care Centres for Aged

(b) Old Age Homes

(c) Mobile Medicare Unit

(d) Non-institutional Services for the Aged

Answer options :

(1) (a) only (2) (b) only

(3) (c) only (4) All (a), (b), (c) and (d)

---

138. विकलांग व्यक्तींसाठीच्या राष्ट्रीय धोरणात खालीलपैकी कशावर प्रकाश टाकला आहे ?

(a) विकलांगता प्रतिबंध

(b) पुनर्वसन उपाययोजना

(c) ग्रामीण आणि सेवा उपलब्ध न झालेल्या भागात विस्तार करणे

(d) सहाय्यक साधने पुरविणे

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) आणि (b) (2) फक्त (a), (b) आणि (d)

(3) फक्त (b) आणि (d) (4) सर्व (a), (b), (c) आणि (d)

National Policy for persons with Disabilities has focus on which of the following ?

(a) Prevention of disabilities

(b) Rehabilitation measures

(c) Expansion of coverage in rural and unserved areas

(d) Providing assistive devices

Answer options :

(1) (a) and (b) only (2) (a), (b) and (d) only

(3) (b) and (d) only (4) All (a), (b), (c) and (d)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

139. पुढीलपैकी कोणत्या कायद्याचा विकलांगांशी संबंध आहे ?

(a) नॅशनल ट्रस्ट फॉर वेलफेअर ऑफ पर्सन्स वुईथ ऑटिझम, सेरिब्रल पाल्सी, मेंटल रिटार्डेशन ॲण्ड मल्टिपल डिसॲबिलीटी ॲक्ट, 1999.

(b) रिहॅबिलीटेशन कौंसिल ऑफ इंडिया ॲक्ट, 1992.

(c) मेंटल हेल्थ ॲक्ट, 1987.

(d) लिगल सर्व्हिसेस ॲथॉरिटिज ॲक्ट, 1987.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (d) (2) (a), (b) आणि (c)

(3) फक्त (d) (4) सर्व (a), (b), (c) आणि (d)

Which of the following Acts is concerned with disabled ?

(a) National Trust for Welfare of Persons with Autism, Cerebral Palsy, Mental Retardation and Multiple Disabilities Act, 1999.

(b) Rehabilitation Council of India Act, 1992.

(c) Mental Health Act, 1987.

(d) Legal Services Authorities Act, 1987.

Answer options :

(1) (a) and (d) (2) (a), (b) and (c)

(3) (d) only (4) All (a), (b), (c) and (d)

---

140. आदिवासींना सामुहिक लाभ देणाऱ्या खालीलपैकी कोणत्या योजना आहेत ?

(a) ट्रॅक्टरने शेत नांगरणी योजना

(b) परंपरागत युवागृहांची दुरुस्ती

(c) झोपड्यांची दुरुस्ती आणि सेवा विकास बि.सी.

(d) आरोग्यविषयक शिबिरे

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (d) (2) फक्त (c)

(3) (c) आणि (b) (4) (b), (c) आणि (d)

Which of the following Group Beneficiary Schemes are for the tribals ?

(a) Tractor Ploughing Scheme

(b) Repair of Traditional Youth Dormitories

(c) Repair of Huts and Services Development B.C.

(d) Diagnostic Camps

Answer options :

(1) (a), (b) and (d) (2) Only (c)

(3) (c) and (b) (4) (b), (c) and (d)

---

141. वृद्ध लोककलाकारांना ₹ 1500 - ₹ 2100 दर महा मानधन देण्याच्या योजनेसाठी कोणती पात्रता अट आहे ?

(a) वय 50 वर्षे + उत्पन्न वार्षिक ₹ 24000 पर्यंत

(b) वय 60 वर्षे + उत्पन्न वार्षिक ₹ 20000 पर्यंत

(c) लोककलाकार दारिद्र्य रेषेखालील कुपन धारक असावा.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b) (3) (a) आणि (c) (4) (b) आणि (c)

What is the eligibility condition for getting honourarium under a scheme granting ₹ 1500 - ₹ 2100 p.m. to folk artists ?

(a) Age 50 years + and annual income upto ₹ 24000

(b) Age 60 years + and annual income upto ₹ 20000

(c) Folk artist shall hold BPL Card

Answer options :

(1) Only (a) (2) Only (b) (3) (a) and (c) (4) (b) and (c)

---

142. विकलांगांच्या बाबतीतील, पुढीलपैकी कोणत्या भागाशी, आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेचा सुद्धा संबंध आहे ?

(a) विकलांगांसाठी व्यावसायिक मार्गदर्शन व प्रशिक्षण

(b) विकलांगांना नोकऱ्या/काम मिळवून देणे

(c) विकलांगांचे व्यावसायिक पुनर्वसन

(d) विकलांगांची सामाजिक सुरक्षा

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c) आणि (d) पैकी कोणतेही नाही (2) (a), (b), (c) आणि (d) सर्वांशी

(3) (a), (b) आणि (c) (4) (a), (c) आणि (d)

International Labour Organisation is also concerned with; which of the following aspects related to handicapped ?

(a) Vocational guidance and training for handicapped

(b) Placement of handicapped

(c) Vocational rehabilitation of handicapped

(d) Social security of handicapped

Answer options :

(1) None of (a), (b), (c) and (d) (2) All (a), (b), (c) and (d)

(3) (a), (b) and (c) (4) (a), (c) and (d)

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

143. पुढीलपैकी कोणते विधान बरोबर **नाही** ?

(a) पुरुषांच्या तुलनेत, असंघटित कामगार क्षेत्रातील स्त्रियांच्या प्रमाणाची टक्केवारी जास्त आहे.

(b) बाल कामगारांसंबंधीचे राष्ट्रीय धोरण 1981 साली रचले गेले.

(c) घरेलू कामगारांचा, 'किमान वेतन कायदा, 1948', मध्ये समावेश होतो.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (c) (2) सर्व (a), (b) आणि (c)

(3) (a) आणि (b) (4) (b) आणि (c)

Which of the following statements is **not** correct ?

(a) Percentage of women in unorganised labour sector is high as compared to men.

(b) National policy on child labour was formulated in 1981.

(c) Domestic workers are included in 'Minimum Wages Act, 1948.

Answer options :

(1) (a) and (c) (2) All (a), (b) and (c)

(3) (a) and (b) (4) (b) and (c)

---

144. वाजवी नुकसानभरपाईचा हक्क आणि भूमी अधिग्रहण, पुनर्वसन आणि पुनर्वसाहत यात पारदर्शकता कायदा, 2013, शासनाला सामाजिक प्रभाव मूल्यांकन करित असता खालीलपैकी कशाचा विचार करावा असे निर्देश देतो ?

(a) प्रभावित कुटुंबाची उपजीविका

(b) प्रदेशातील निवडणुक एककांची फेर-रचना

(c) पेयजलाचे स्रोत

(d) शाळा/शैक्षणिक सुविधा

(e) प्रार्थना स्थळे

(f) आदिवासींच्या पारंपरिक संस्थासाठी भूमी

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (c) फक्त (2) (d) आणि (e) फक्त

(3) (e) आणि (f) फक्त (4) (a), (c), (d), (e) आणि (f)

The Rights to fair compensation and Transparency in Land Acquisition and Rehabilitation and Resettlement Act, 2013 guides the Government to take into consideration which of the following while undertaking social impact assessment ?

(a) livelihood of affected families

(b) rearrangement of electoral units in the area

(c) sources of drinking water

(d) school/educational facilities

(e) places of worship

(f) land for traditional tribal institutions

Answer options :

(1) (a), (b) and (c) only (2) (d) and (e) only

(3) (e) and (f) only (4) (a), (c), (d), (e) and (f)

---

145. महिला व बालविकास विभागाच्या पुढील प्रकल्पांपैकी कोणते, अनिवासी प्रकल्प आहेत ?

(a) संरक्षण गृह (b) आधार गृह

(c) स्वाधार योजना (d) स्टेप योजना

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (d) (2) (c) आणि (d)

(3) (b), (c) आणि (d) (4) सर्व निवासी प्रकल्प आहेत

Which of the following projects of Women and Child Development Department are non-residential projects ?

(a) Protection Home (b) Adhar Gruha

(c) Swadhar Project (d) Step Project

Answer options :

(1) Only (d) (2) (c) and (d)

(3) (b), (c) and (d) (4) All are residential projects

---

146. जिल्हा मंच, राज्य आयोग किंवा राष्ट्रीय आयोग ज्या दिनांकास वादकारण उद्भवलेले आहे त्या दिनांकापासून _________ आत फिर्याद दाखल केली नसेल तर, दाखल करून घेणार नाही.

(1) तीन महिन्याच्या (2) सहा महिन्याच्या (3) एक वर्षाच्या (4) दोन वर्षाच्या

The District Forum, the State Commission or National Commission shall not admit a complaint unless it is filed within _________ from the date on which the cause of action arisen.

(1) Three months (2) Six months (3) One year (4) Two years

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

147. राज्य आयोग फिर्यादीच्या अर्जावरून किंवा स्वत:च्या चालनाने जिल्हा मंचासमोर प्रलंबित कोणतीही फिर्याद कार्यवाही च्या __________ टप्प्यावर न्यायाच्या हिंतासाठी आवश्यक असल्यास राज्यांतर्गत अन्य जिल्हा मंचाकडे हस्तांतरीत करेल.

(1) प्रथम (2) अंतिम

(3) कोणत्याही (4) द्वितीय

On the application of the complainant or of its own motion, the state commission may at __________ of the proceedings transfer any complaint pending before the District Forum to another District Forum within the state if the interest of justice so requires.

(1) the beginning (2) the end

(3) any stage (4) 2nd stage

148. जिल्हा मंच अथवा राज्य आयोग यांचेकडे दाखल केलेली तक्रार, राष्ट्रीय आयोगास छिचोर किंवा मनस्तापदायक वाटली तर तसे लेखी कारण नोंदवून सदरची तक्रार विसर्जित करतात आणि तक्रार दाखल विरुद्ध पक्षास __________ पेक्षा जास्त नाही इतकी रक्कम अदा करणेबाबत हुकुम होतो.

(1) पाच हजार रुपये (2) आठ हजार रुपये

(3) दहा हजार रुपये (4) सात हजार रुपये

Where a complaint instituted before the District Forum, the state commission, or as the case may be, the National Commission is found to be Frivolous or vexatious, To shall, for reasons to be recorded in writing, dismiss the complaint and make an order that the complainant shall pay the opposite party such case, not exceeding __________ , as may be specified in the order.

(1) Five thousand rupees (2) Eight thousand rupees

(3) Ten thousand rupees (4) Seven thousand rupees

149. ग्राहक संरक्षण अधिनियम, 1986 च्या अंतर्गत खालीलपैकी कोणती यंत्रणा ही ₹ 20 लाखापर्यंत वस्तू किंवा सेवेची किंमत आणि मोबदलाचा दावा चालवू शकते ?

(1) राष्ट्रीय आयोग (2) जिल्हा मंच

(3) राज्य आयोग (4) राज्य मंडळ

Which of the following agency under Consumer Protection Act, 1986 can entertain a claim not exceeding ₹ 20 Lakhs of the value of goods or services and compensation ?

(1) National Commission (2) District Forum

(3) State Commission (4) State Council

150. पुढील विधानांपैकी कोणती **बरोबर** आहेत ?

(a) जिल्हा मंचाच्या आदेशाविरुद्ध राज्य आयोगाकडे अपील करण्याचा कालावधी 30 दिवसांचा आहे.

(b) जर त्या कालावधीच्या आत अपील दाखल न करण्यास पुरेसे कारण होते या बाबत राज्य आयोगाचे समाधान झाले असेल तर, 30 दिवसाच्या कालावधीच्या सामाप्तीनंतर ही राज्य आयोग अपील विचारार्थ स्विकारू शकेल.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b)

(3) दोन्ही (a) व (b) बरोबर आहेत (4) कोणतेही बरोबर नाही

Which of the following statements are **correct** ?

(a) Limitation for appeal on the order of District Forum to State Commission is 30 days.

(b) The State Commission may entertain an appeal even after the expiry of the said period of 30 days if it is satisfied that there was sufficient cause for delay.

Answer options :

(1) (a) Only (2) (b) Only

(3) Both (a) and (b) are correct (4) None is correct

- o 0 o -

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

सूचना — (पृष्ठ 1 वरून पुढे....)

(8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे. प्रश्नपुस्तिकेव्यतिरिक्त उत्तरपत्रिकेवर वा इतर कागदावर कच्चे काम केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल व त्यानुसार उमेदवारावर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचे अधिनियम-82" यातील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

(9) सदर प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपल्यानंतर उमेदवाराला ही प्रश्नपुस्तिका स्वत:बरोबर परीक्षाकक्षाबाहेर घेऊन जाण्यास परवानगी आहे. **मात्र परीक्षाकक्षाबाहेर जाण्यापूर्वी उमेदवाराने आपल्या उत्तरपत्रिकेचा भाग-1 समवेक्षकाकडे न विसरता परत करणे आवश्यक आहे.**

नमुना प्रश्न

प्रश्न क्रमांक 201. सतीची चाल नष्ट करण्यासीठी कोणी मूलत: प्रयत्न केले?

(1) स्वामी दयानंद सरस्वती (2) ईश्वरचंद विद्यासागर

(3) राजा राममोहन रॉय (4) गोपाळकृष्ण गोखले

ह्या प्रश्नाचे योग्य उत्तर "(3) राजा राममोहन रॉय" असे आहे. त्यामुळे या प्रश्नाचे उत्तर "(3)" होईल. यास्तव **खालीलप्रमाणे** प्रश्न क्र. 201 समोरील उत्तर-क्रमांक "③" हे वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखविणे आवश्यक आहे.

प्र. क्र. 201. ① ② ● ④

अशा पद्धतीने प्रस्तुत प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाचा तुमचा उत्तरक्रमांक हा तुम्हाला स्वतंत्ररीत्या पुरविलेल्या उत्तरपत्रिकेवरील त्या त्या प्रश्नक्रमांकासमोरील संबंधित वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखवावा. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

SEAL